

Філософ-і-Я:

наукові розвідки студентів

Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Випуск 8

м. Кам'янець-Подільський

2023

УДК 101 (051)

ББК 87.2я52

Ф-54

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: Серія
КВ № 20995-10795Р від 22.08.2014 р.

Друкується згідно з рішенням вченої ради Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка, протокол № 4 від 26.03.2015 р.

Рецензенти:

Попович М. Д., доктор філософських наук, професор кафедри права професійної та
соціально-гуманітарної освіти ЗВО «Подільський державний університет»

Ганаба С. О., доктор філософських наук, професор кафедри педагогіки та
соціально-економічних дисциплін Національної академії державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького

Науково-редакційна рада:

А. В. Найчук, кандидат філософських наук, доцент (голова);
Т. В. Сулятицька, кандидат філософських наук, доцент (відповідальний редактор);
М. П. Плахтій, кандидат філософських наук, доцент;
О. В. Віннічук, кандидат політичних наук, доцент;
С. Г. Вонсович, доктор політичних наук, професор;
В. Ю. Маркітантов, кандидат політичних наук, доцент;
В. Г. Чабанов, кандидат філософських наук, старший викладач;
З. С. Шевчук, кандидат філологічних наук, старший викладач, (літературний
редактор).

**Філософ-і-Я: наукові розвідки студентів Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка** : наук. журнал / гол. ред. А.В. Найчук.
Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка, 2023. Випуск 8. 79 с.

Перший в Україні науковий журнал студентської філософської есеїстики та
студентських наукових статей із філософії, у якому висвітлено актуальні для студентської
молоді філософські проблеми, філософське осмислення сьогодення, людського буття, життя
соціуму, сучасної культури, релігійного життя, екологічні та аксіологічні проблеми
сучасності. Журнал містить розділ філософської есеїстики, у якому презентовано роздуми
студентів про любов до мудрості, осягнення людського життя та буденні проблеми і
парадокси молоді України.

Призначений для всіх, хто цікавиться філософією, філософським осмисленням
буття та людського життя.

УДК 101 (051)
ББК 87.2я52

© К-ПНУ, 2023

ЗМІСТ

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО - ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

Булдакова Яна

Співпраця держави та волонтерських організацій в умовах воєнного конфлікту.....5

Євсєєв Юрій

Розвиток суспільно-політичної думки в VI – X ст. на теренах сучасної України.....9

Жук Валерія

Релігійний фактор у сучасній філософії політики.....13

Кашина Ірина

Філософсько-педагогічна діяльність Сократа.....18

Олійник Іван

Суспільно-політичні погляди Григорія Сковороди.....22

Плахтій Олексій

Військово-політичний та адміністративний устрій Запорізької Січі.....25

Черватюк Юлія

Значення наукової інтуїції.....29

Розділ 2. ЛЮБОМУДРІЄ (ЕСЕ)

Базь Дарина

Роль партій у політичному процесі.....33

Башинська Анна

Цінність свободи в умовах війни.....34

Білецька Христина

Жити за совістю – важливіше за будь-які віросповідання.....36

Білик Соломія

Харизма та її роль у політиці.....38

Боднар Юля

«Не шукай щастя – воно завжди у тебе всередині».....40

Булдакова Яна

Право людини на свободу віросповідання та його державне забезпечення.....41

Гайдей Ірина

Передусім треба бути собі ціллю.....44

Зелінська Світлана

Харизма та її роль у політиці.....45

Ігнат Валерія

Мовний конфлікт в Україні.....46

Каплан Олександра

«Війна не вирішує ніяких проблем; перемога діє так самого згубно, як і поразка»47

Козарук Анастасія	
Щаслива людина та, яка займається улюбленою справою.....	48
Куртик Олексій	
Ідеальна держава Платона й Аристотеля: спільне й особливе.....	49
Лавринчук Ольга	
Постправа: ігри фактів та емоцій у світі інформації.....	50
Лисиця Єлизавета	
Детермінізм: філософський та психологічний підхід до осмислення проблем..	51
Нінадовська Анастасія	
Мовна політика в Україні: реалії сьогодення.....	53
Рокіщук Людмила	
Сутність людської свободи.....	54
Сагайдак Христина	
Ідеал людяності та цінності людського життя.....	56
Семенюк Дарина	
Етатизм як принцип політичного управління.....	58
Смотриковський Леонід	
Є тільки один спосіб уникнути критики: нічого не робить, нічого не говорять і будьте ніким.....	61
Суша Ольга	
Неосмислене життя не варте того, щоб його прожити.....	63
Шинькарук Вікторія	
Чому українська мова на часі?.....	65

ПРЕЗЕНТАЦІ

Булдакова Яна	
Орлай Євген Семенович.....	66
Євсєєв Юрій	
Українська історикиня Апанович Олена Михайлівна.....	70
Олійник Іван	
Висоцька Ольга Євгенівна – сучасна українська філософія.....	75

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

УДК 354+364-322]:355.48

БУЛДАКОВА Яна,
студентка ІstP1-B21 групи

Науковий керівник:
к. і. н., доцент АДАМОВСЬКИЙ В.І.

СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВИ ТА ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

У статті розкрито тему співпраці держави та волонтерських організацій в умовах воєнного конфлікту, роль, яку волонтерські організації можуть відігравати в умовах воєнного конфлікту. З'ясовано, які види підтримки та допомоги можуть надавати ці організації ветеранам, жертвам війни та військовослужбовцям, а також, як вони сприяють соціальній реабілітації.

Ключові слова: волонтерство, конфлікт, співпраця, організації, війна.

Воєнні конфлікти є складними, небезпечними та негативними явищами, які мають великий вплив на життя людей, соціальну структуру та економіку країн. У таких умовах необхідна ефективна співпраця держави та волонтерських організацій для надання допомоги потерпілим, реабілітації воїнів, та забезпечення підтримки в межах гуманітарних і соціальних проєктів.

Останніми роками відзначається різке збільшення потреби у залученні волонтерів, особливо в умовах існування воєнних конфліктів для забезпечення національної безпеки України. Сучасні соціальні тенденції, розвиток інформаційного суспільства та швидкі зміни в суспільстві породжують потребу у відповідній якійсній гуманітарній допомозі. Безумовно, волонтерський рух набуває особливого значення, коли традиційні методи надання безпечної та ефективної допомоги населенню стають неможливими, особливо в умовах конфліктів, війн і природних катастроф. У результаті цього відзначається значний розвиток волонтерства як інструмента самоорганізації населення.

По-перше, волонтерські організації відіграють ключову роль у наданні гуманітарної допомоги та медичної допомоги потерпілим від війни. Вони часто діють швидше і більш гнучко, ніж державні структури. Однак їм потрібна підтримка та координація зі сторони держави, щоб їх діяльність була ефективною та безпечною. Важливо створити механізми співпраці між державними органами і волонтерськими групами для забезпечення оптимального використання ресурсів та уникнення дублювання зусиль.

По-друге, волонтери можуть допомагати в реабілітації воїнів, які повернулися з передової з фізичними та психологічними травмами. Вони

можуть надавати психологічну підтримку, організовувати заняття та програми для ветеранів, що сприяють їхній соціальній адаптації та відновленню. Але для цього важлива співпраця з державними службами охорони здоров'я та соціального забезпечення. Вони можуть забезпечити необхідну інфраструктуру та ресурси для реабілітації ветеранів, і волонтери можуть надавати індивідуальну допомогу та підтримку.

Питання волонтерської підтримки стає надзвичайно актуальним у сучасних умовах повномасштабної війни, спровокованої Російською Федерацією проти України, в умовах складної воєнно-політичної ситуації, а також у контексті складних соціально-економічних умов, що існують в Україні. Є десятки, якщо не сотні, організацій, які виконують різні благодійні функції внаслідок нинішнього російського вторгнення. Як і добровольчі батальйони, ці організації виконують ту роль, яку не змогла виконати держава. Наприклад, волонтерська організація «Порятунок життів в Україні» забезпечує українських солдатів на передовій засобами для зупинки крові та іншими медичними товарами. Українська волонтерська організація «Повернись живим» допомагає українським солдатам військовим спорядженням, яке не в змозі забезпечити центральна влада, у тому числі важливими медикаментами. Серед обладнання, яке організація надає солдатам у зоні бойових дій, є прилади нічного бачення та інфрачервоні тепловізори. Тому в умовах повномасштабного вторгнення співпраця держави та волонтерських організацій є надзвичайно важливою безпосередньо для забезпечення надання безперервної гуманітарної допомоги тим, хто цього потребує найбільше.

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про волонтерську діяльність», волонтер - це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги [1, ст. 7]. Відповідно до чинного законодавства України держава наділяє волонтерів низкою прав. Так, волонтери мають право на:

- отримання коректної, точної та повної інформації щодо умов волонтерської діяльності, забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням та обладнанням;

- можливість врахування часу, проведеного на волонтерській роботі, як частину навчально-виробничої практики у випадку, коли це відповідає спеціальності студента та отримано згоду навчального закладу;

- відшкодування витрат, пов'язаних із волонтерською діяльністю, відповідно до закону;

- інші права, передбачені договором про провадження волонтерської діяльності та законодавством [2].

З одного боку, держава співпрацює та сприяє роботі волонтерських організацій шляхом впровадження нових законів. Так, відповідно до Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування благодійної допомоги, зібраної волонтерами”, після включення особи до Реєстру волонтерів, звільнення від оподаткування (18% ПДФО та 1,5% військового збору) поширюється не тільки на майбутні періоди,

але і на період, що починається з 24 лютого 2022 року і триває до того моменту, коли особу внесено до Реєстру волонтерів [3].

Однак, прийняття цього закону не допомогло уникнути непорозумінь між волонтерами та державою в аспекті податків, про що свідчать численні медійні скандали. Багато волонтерів і осіб, які збирають кошти для ЗСУ, продовжують діяти без офіційної реєстрації. Це відбувається через те, що згідно з вимогами закону, зареєстрованим волонтерам необхідно вести облік та зберігати документацію, а також представляти звітність про всю надану допомогу. Ця обов'язковість веде до великих труднощів, забирає багато часу і потребує залучення кваліфікованих бухгалтерів, яким потрібно платити заробітну плату. Тому більшість осіб вважає, що можуть особисто розпоряджатися коштами, які надходять на їхні особисті банківські рахунки, і вони не бачать необхідності повідомляти державу про суми, а також деталі волонтерських закупівель.

Проте український уряд не поділяє цю точку зору. Згідно з чинними податковими законами, кошти, які перераховані на банківський рахунок громадянина від інших громадян, вважаються "іншим доходом". Відповідно до цього, на цю суму може бути застосована ставка 18% податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та 1,5% військового збору [4].

Наразі дуже важко уявити теперішню ситуацію в Україні без втручання та допомоги волонтерських організацій. Волонтерські організації допомагають задовольнити потреби внутрішньо переміщених осіб в країні. Міжнародні гуманітарні та правозахисні організації часто критикують український уряд за те, що він робить недостатньо для більш ніж 1 мільйона людей, які були змушені покинути свої домівки через війну на сході України.

Волонтери відіграють надзвичайно важливу роль у підтримці країни під час воєнного конфлікту. Їхні зусилля охоплюють численні збори коштів на потреби військових, що допомагає забезпечити їх необхідними засобами та обладнанням, а також надати допомогу цивільному населенню, яке може страждати від наслідків війни. З іншого боку, наявність такого спроможного волонтерського руху певною мірою свідчить про неспроможність держави. Можна погодитись із думкою політичного діяча Михайла Поживанова про те, що в держави з тих чи інших причин на все не вистачає ресурсів, і волонтерські організації фактично стали "правою рукою" нашої країни [5]. Проте неприйнятно, коли ті, хто несуть важкий тягар утримання тилу та, значною мірою, військової сили, стикаються з підозрами та образами, про що свідчать чисельні гучні фрази з боку високих посадовців в сторону волонтерів. Варто лише згадати фразу про пеньюари для військових. На будь-якому рівні державного управління ця проблема мала б викликати серйозну реакцію. Якщо якийсь посадовець сміявся над потребами військових і зусиллями волонтерів, в ідеалі, його не повинно було б зберігати на посаді навіть наступного дня [5].

У той час, як Організація Об'єднаних Націй та міжнародні організації критикують український уряд за його неефективність у наданні належних соціальних послуг та підтримки переміщеним особам, українські волонтерські організації отримують похвалу за свою активність перед обличчям неспроможності держави. Одним із найтриваліших і, можливо, найвпливовіших

результатів Майдану та подальшого російсько-українського конфлікту може бути зростання громадянської активності в Україні.

Робота волонтерських організацій є безцінною в наш час, особливо на фоні гучних корупційних скандалів щодо державних службовців, які безпосередньо відповідають за виділення коштів на військові потреби. Необхідно активно розробляти та постійно вдосконалювати механізми співпраці між волонтерськими організаціями та державою, а також створювати більше можливостей для волонтерів. Це дозволить забезпечити більш ефективну та координаційну роботу, а також надавати волонтерам необхідну підтримку та стимулювати їхню діяльність.

Співпраця держави та волонтерів є важливим фактором розвитку громадянського суспільства та вирішення соціальних проблем. Успішна співпраця можлива за умови ефективного взаємодії між двома сторонами, наявності законодавчих норм, які регулюють цю співпрацю.

На мою думку, для покращення співпраці держави та волонтерів можна запропонувати такі шляхи, як внесення змін до законодавства, які регулюють цю співпрацю. Зокрема, це може стосуватися таких питань, як забезпечення прозорості та відкритості процедури надання державної підтримки волонтерським організаціям, запровадження механізмів оцінки ефективності діяльності волонтерських організацій, забезпечення захисту прав волонтерів. Також розробка та впровадження ефективних механізмів взаємодії між державою та волонтерськими організаціями. Зокрема, створення координаційних органів, які б займалися розробкою та реалізацією спільних проєктів, проведення регулярних зустрічей і консультацій між представниками держави та волонтерських організацій, надання волонтерським організаціям доступу до державних ресурсів та інформації. Важливо проводити заходи щодо підвищення обізнаності про роль та значення волонтерства в суспільстві, тобто проведення інформаційних кампаній про волонтерство, внесення волонтерства до освітніх програм.

Однак важливо пам'ятати, що співпраця між державою та волонтерами повинна базуватися на прозорості, взаєморозумінні та повазі до ролі кожної сторони. Держава повинна бути готовою слухати та враховувати думки й ініціативи волонтерів, а волонтери - дотримуватися вимог законодавства та стандартів професійності. Загалом співпраця держави та волонтерів має великий потенціал для досягнення позитивних змін у суспільстві. Шляхи покращення цієї співпраці полягають у створенні сприятливого середовища, у якому обидві сторони можуть працювати разом на благо громадян і спільно вирішувати найважливіші соціальні завдання.

Отже, співпраця держави та волонтерських організацій в умовах воєнного конфлікту є критично важливою для надання допомоги потерпілим, реабілітації воїнів та підтримки сімей. Волонтери мають свої унікальні можливості та ресурси, але їхні дії потребують координації та співпраці з державними органами. Ця співпраця може значно поліпшити якість життя тих, хто постраждав від воєнних конфліктів, і сприяти відновленню стабільності в постраждалих регіонах.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 2011, № 42, ст.435.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
2. Юлія Матвеева, Марія Остапович. Волонтерство: основні нюанси. *Право в умовах війни*. URL: <https://law-in-war.org/volonterstvo-osnovni-nyuansy/>.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування благодійної допомоги, зібраної волонтерами» від 2011 р., № 13-17, ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-20#Text>
4. Юрій Банахевич. Оподаткування волонтерів: «війна» з державою заради допомоги державі? *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3717153-opodatкування-volonteriv-vijna-z-derzavou-zaradi-dopomogi-derzavi.html>.
5. Михайло Поживанов. Кліщі для волонтерів: що і чому держава робить не так? *LB.ua*. URL: https://lb.ua/blog/mykhaylo_pozhyvanov/559248_klishchi_volonteriv_shcho_i_chomu.html.

УДК 32(477)05109

ЄВСЄЄВ Юрій,
студент групи ІstP2-B20
Науковий керівник:
к. ф. н., доцент СУЛЯТИЦЬКА Т.В.

РОЗВИТОК СУСПІЛЬНО - ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ В VI - X СТ. НА ТЕРЕНАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

У цій статті проаналізовано особливості еволюції суспільно-політичних думок у період від VI до X ст. на території сучасної України. Звернуто увагу на специфічні аспекти формування і розвитку ідеологій, соціальних структур та політичних поглядів у межах того часу. Проаналізовано впливові події та особистості, що визначали політичні течії в цей період, а також взаємодія з іншими культурами і цивілізаціями. Особливу увагу приділено ролі суспільних та політичних лідерів, формуванню правових інститутів, а також перетворенням політичних структур на території, що на сьогодні становить Україну.

Ключові слова: *розвиток, етнічні та культурні впливи, християнство, державна організація та влада, культурний обмін та зовнішні впливи, політичні конфлікти і війни.*

Історія України в VI - X ст. була складною та різноманітною, і в цей період відбувалися ключові процеси формування суспільно-політичної думки на території сучасної України. Цей часовий проміжок враховував значущі

етнічні, культурні, релігійні та політичні зміни, які відіграли важливу роль у формуванні сучасної ідентичності України.

Зазначена тематика знайшла висвітлення у працях таких істориків: Михайло Грушевський - відомий український історик і політик, автор численних праць про історію України, включаючи період середньовіччя; Олександр Довнар-Запольський – український історик і мовознавець, автор праць про старослов'янську історію та культуру; Василь Наливайко – вчений, який займався дослідженнями в галузі середньовічної історії України, зокрема впливом християнства та роллю Київської Русі; Ігор Шаров – історик, який досліджував політичні та соціокультурні аспекти розвитку України в середні віки; Олесь Шишка – дослідник релігійних аспектів середньовіччя на території України та впливу релігії на суспільство та політику.

Як зазначав Василь Наливайко: «розвиток суспільно-політичної думки на теренах сучасної України в VI - X століттях був пов'язаний з рядом ключових процесів та подій» [4, с. 5 – 8].

Вплив релігії відіграла важливу роль у формуванні суспільно-політичної думки. Зокрема, відбувалося поширення християнства, що впливало на світогляд людей, їхнє розуміння світу, моралі та етики.

У цей період відбувалося **формування державності**. З'явилися перші князівства, що стали основою для розвитку політичної думки. Це було пов'язано з процесами централізації влади, формуванням законодавства та адміністративного управління.

Взаємодія з іншими культурами та цивілізаціями також впливала на розвиток суспільно-політичної думки. Це стосується як взаємодії з Візантією та іншими слов'янськими народами, так і з варварами, норманами, хазарами, печенігами та іншими.

Розвиток писемності та освіти також відіграв важливу роль у формуванні суспільно-політичної думки. Зокрема, це стосується створення глаголиці та кирилиці, що дали змогу записувати закони, літописи, релігійні та філософські твори.

Воєнні конфлікти та постійна загроза нападу також впливали на розвиток суспільно-політичної думки. Це стимулювало розвиток військової стратегії, дипломатії, а також формування військово-політичних альянсів.

Етнічні та культурні впливи: VI-X століття територія сучасної України була пунктом зустрічі різних етнічних груп та культурних традицій. Середньовіччя було періодом міграцій і це призводило до об'єднання і взаємодії різних етнічних груп, зокрема слов'ян, хазар, печенігів, угорців і інших. Ця міжетнічна динаміка вплинула на формування культурної спадщини та розвиток мовної різноманітності регіону [1, с. 18 -19].

Поширення християнства: один з основних елементів суспільно-політичного розвитку в цей період. Християнство стало домінуючою релігією, і це вплинуло на суспільні структури та релігійні вірування населення. На території України формувалися духовні центри, монастирі, церковні школи і бібліотеки, що сприяло розповсюдженню грамотності та культурному розвитку.

Державна організація і влада: Київська Русь, одне з найважливіших середньовічних державних утворень, виявило значний вплив на формування суспільно-політичної думки. Князі та княгині впроваджували законодавство, організовували обласні структури управління та утримували військові сили для захисту своєї території [2, с. 8 - 13].

Культурний обмін та зовнішні впливи: Схожість з іншими культурами, такими як Візантія, Велика Моравія, та арабський світ, сприяли культурному обміну та переданню знань. Цей обмін вплинував на розвиток літератури, мистецтва, медицини та наукових досліджень.

Політичні конфлікти і війни: VI-X століття територія сучасної України була місцем конфліктів та війн між різними державами та етнічними групами. Ці конфлікти мали великий вплив на суспільні та політичні події і сприяли формуванню національних ідентичностей [3, с. 3 - 8].

Загалом VI - X ст. були часом історичних перетворень і формування основ суспільно-політичної думки на теренах сучасної України. Цей період відіграв важливу роль у становленні історії цієї країни, а його спадщина продовжує впливати на культурний, релігійний і політичний розвиток України до сьогодення.

Продовжуючи дослідження розвитку суспільно-політичної думки на теренах сучасної України в VI-X століттях, важливо врахувати ще деякі ключові аспекти.

Міста та торгівлі: Міста, такі як Київ, Чернігів, Львів та інші, відіграли важливу роль у розвитку суспільно-політичної думки. Вони були центрами культури, торгівлі та освіти, де формувалася інтелектуальна та політична еліта. Міська влада, торгівля та розвиток ремесел визначали рівень життя та інновації в цих містах [4, с. 14 - 17].

Інтерація зі сходом та заходом: Цей період територія сучасної України була місцем зіткнення східної та західної культурних впливів. Контакти з Візантією, Болгарією, Польщею, Угорщиною та іншими сусідніми державами сприяли обміну ідеями та позичанню культурних елементів, включаючи релігійні та політичні концепції [5 с. 21-24].

Розвиток письменства і освіти: письменство та освіта була важливою складовою суспільно-політичної думки. Кириличний алфавіт, який був створений у Східній Європі, допоміг зберегти і передати знання та культурну спадщину. Монастирі стали центрами освіти, де вивчалися релігійні та гуманітарні науки.

Ідеологічні концепції та політичні ідеї: Цей період сформувалися ідеологічні концепції, які вплинули на політичну думку. Поняття влади, справедливості та прав людини розглядалися у релігійному та філософському контексті, що вплинуло на подальший розвиток політичних інститутів [6, с. 9 - 14].

Отже, в період VI-X століття на теренах сучасної України відбувався складний та багатогранний процес розвитку суспільно-політичної думки. Цей період в історії України був визначений численними факторами, такими як

етнічна різноманітність, поширення християнства, формування державних утворень, культурний обмін з іншими цивілізаціями та політичні конфлікти.

Міжетнічна взаємодія, яка характеризувала цей період, сприяла культурному обміну та збагаченню суспільства різноманітними традиціями та інноваціями. Поширення християнства вносило важливий елемент у суспільно-політичну сферу, але також призводило до релігійних конфліктів.

Розвиток державних структур, зокрема Київської Русі, відіграв важливу роль у формуванні політичної системи та управлінських інститутів. Культурний обмін та взаємодія з іншими культурами розширювали горизонти знань та стимулювали розвиток науки та мистецтва.

Усі ці процеси створили основу для подальшого історичного розвитку України та визначили її культурну, релігійну та політичну ідентичність. Розгляд цього періоду допомагає краще розуміти минуле України та її місце у світовій історії.

Список використаних джерел та літератури:

1. Грушевський М. Історія України. Київ: Видавництво «Наукова думка», 1991. С. 20 .
2. Рибаків Б. Культурна спадщина Київської Русі. Київ: Наукова думка, 1980. С. 18.
3. Крип'якевич І. Україна VI-X ст.. Львів: Світ, 2000. С. 29.
4. Чорновол В. Україна в епоху Великого переселення народів. Київ: Основи, 1993. С. 33.
5. Пирогов О. Крізь віки: політична думка на землях України в IX-X століттях. Київ: Дніпро, 1989. С. 24.
6. Коцюбинський М. Формування української національної свідомості. Київ: Видавництво «Старого лева», 2011. С. 19.
7. Вишенський І. Краткословна відповідь Петру Скарзі. Вишенський І. Твори. Київ, 2018. С. 159–187.
8. Гарань О. Націонал-комунізм та українська революція: романтика і реальність. Сучасність. 2010. № 2.
9. Гелей С. Ідея української державності в історичних працях Вячеслава Липинського Укр. час. 2013. № 1. С. 25 – 30.

РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ ПОЛІТИКИ

У статті проаналізовано вплив релігії на сучасну філософію політики, висвітлено історію та розкрито сучасні моделі релігійно-політичних відносин у Європі.

Ключові слова: релігія, філософія політики, християнство, церква, секуляризм.

У Новий час відбулися значні зміни, пов'язані з бурхливим розвитком природничих знань і техніки. Ці зміни суттєво підірвали авторитет церкви, у Західній Європі розпочався процес секуляризації. Релігійний чинник у політиці поступово втрачав своє значення, і цей процес тривав до середини ХХ століття. На той час секулярний підхід до вивчення взаємозв'язку релігії та політики вже утвердився [13, с. 177].

Метою наукової розвідки є дослідження впливу релігійного фактора на сучасні концепції філософії політики.

Починаючи з 80-х рр. ХХ сторіччя розпочинається процес, який науковці назвали «релігійним відродженням». Цей процес був викликаний кількома подіями, які, здавалося б, не мали між собою жодного зв'язку, але разом змусили дослідників переглянути проблему взаємодії релігії та політики [1, с. 96].

По-перше, це була Ісламська революція в Ірані 1979 року. Вона була викликана глибокою системною кризою в країні, викликаною діями прославленого ставленика США Шаха Пехлеві. Революція мала яскраво виражений антимонархічний та антизахідний напрямок [2, с. 245]. Її головною вимогою було створення суспільства, заснованого на засадах ісламу та соціальної справедливості. Результатом цієї революції стало проголошення Ірану ісламською республікою, і іслам шіїтського штибу отримав статус офіційної релігії [7, с. 117].

По-друге, у Польщі у 1980 році відбулися події, коли електрик Лех Валенса на судноверфі у Гданську створив незалежну профспілку «Солідарність» [8, с. 22]. Ця організація швидко перетворилася з профспілки на серйозний політичний рух з антикомуністичним та антирадянським ухилом. Католицька церква відіграла важливу роль у цій боротьбі. У церквах регулярно відправлялися меси «За батьківщину», на яких закликали продовжувати боротьбу до повної перемоги. Папа Римський Іоанн-Павло II, який був польським походженням, відвідав Польщу під час цих подій і відкрито підтримав рух [8, с. 23-24]. Його портрет висить на воротах верфі в Гданську.

По-третє, в Латинській Америці почалася Сандіністська революція, яка почалася в Нікарагуа і поширилася практично на всі країни регіону. Головними причинами цієї революції були глибока соціально-економічна криза, яка призвела до страшної злиднів звичайних людей, і розкішне життя прорадянського лідера Нікарагуа Самоси, який монополізував усі аспекти життя суспільства та запровадив політику терору та жорстокості в країні [11, с. 98]. Католицька церква Нікарагуа не лише підтримала революцію, а й брала активну участь у ній. Єпископат Нікарагуа засудив диктатуру Самоси і навіть визнав право віруючих на насильство у відповідь на насильство гнобителів. Багато священників приєдналися до партизанських загонів, брали участь у демонстраціях, розкривали у проповідях діяльність Самоси та її прибічників, які у інтересах США. Їх убивали і ув'язнювали [8, с. 24]. У зв'язку з яскраво вираженим прокомуністичним характером цього руху, серед католицьких священників почала поширюватися ідея про те, що перші християни були комуністами, і тому церква визнала, що одночасно бути комуністом і католиком не суперечить християнським переконанням [4, с. 80].

По-четверте, важливим фактором, що вплинув на «релігійне відродження», стала активність протестантських церков у США, що різко зросла, в 1980-і роки. Це було реакцією на ліберальні тенденції, які почали проявлятися у 60-70-ті роки, такі як підтримка позашлюбних та дошлюбних відносин, рух за рівні права гомосексуалістів, легалізація абортів та інші [4, с. 82]. Протестанти об'єднали релігійний консерватизм із політичним консерватизмом і почали активно підтримувати Республіканську партію під час виборів, і навіть створювати численні релігійно-політичні організації.

Для розуміння цієї проблеми необхідно розібратися у природі як релігії, так, і політики. Розглядати релігію у загальному сенсі досить складно, оскільки існують конкретні релігії, кожна з яких має власну доктрину та інтереси, включаючи політичні. Релігійна ідеологія є систематизованим виразом релігійного світогляду у вигляді вчення, яке пояснює релігійне ставлення до світу [11, с. 125]. Це, як правило, розробляється теологами. Релігійна психологія, з іншого боку, відбиває безпосередній вплив віри на людські почуття, настрої, уявлення та звичаї, і вона формується стихійно у повсякденному житті людей.

Релігія також включає релігійну діяльність і релігійні організації. Як форма суспільної свідомості релігія впливає на всі аспекти суспільного життя. В історії людства були періоди та регіони, де релігія була найвпливовішою формою суспільної свідомості, визначаючи багато інших аспектів життя [2, с. 266]. Однак слід пам'ятати, що релігія завжди пов'язана з масовою свідомістю та впливає на значні групи людей.

Неймовірним фактором, який залишився поза прогнозами, була поява релігійного сходження та його визнання консервативними силами всередині релігійних традицій. Як зазначає Пітер Бергер, «консервативні/ортодоксальні/традиціоналістські рухи повсюдно на підйомі» [1, с. 97]. Вони відкинули програму поновлення, запропоновану прогресивними інтелектуалами. Успіх консервативних сил суперечив передбаченням

релігійних соціологів, які вважали, що релігійні традиції в сучасному світі можуть вибрати два шляхи: ізоляції всередині власних кордонів або адаптацію цінностей сучасного світу, відмовившись від претензій на «монополію істини» [5, с. 28]. Прикладом останнього був Другий Ватиканський собор, який був спробою католицької церкви осучаснитися, вважаючи це неминучим.

Дослідники вітали зростання ролі релігії кінця ХХ століття, сподіваючись на його суспільно-політичну значимість. Вони бачили в ньому захист від «діалектики освіти» та підтримку прав людини та гуманістичних цінностей, які наражалися на загрозу з боку секулярних сфер з їх абсолютними претензіями на внутрішню функціональну автономію [13, с. 179]. Ці висновки були винятково теоретичними; вони були підкріплені аналізом активної участі релігійних організацій у житті у різних країнах, таких як Іспанія, Польща, Бразилія та інших.

Пітер Бергер зауважував, що в сучасному світі, де релігійність знову набирає сили, існують, по суті, лише дві ознаки секулярності. Перший із них - Західна та Північна Європа, яка зазнала глибокої секуляризації через вплив ідей антирелігійного французького Просвітництва [4, с. 79]. Другий - це вестернізована, високоосвічена еліта, яка проживає в різних частинах світу та формує домінуючі уявлення про соціальну реальність. Їхній «секулярний багаж» змушує їх бачити світ набагато менш релігійним, ніж він є насправді. Ця секулярна перспектива робить їх сліпими до очевидних проявів релігійності. Реакція на релігійне відродження полягає у спробі розглядати його як «тимчасові труднощі», після яких секуляризація знову тріумфуватиме [4, с. 79-80]. Це більше схоже на віру в торжество розуму та прогресу, ніж об'єктивне сприйняття реальності.

В результаті аналіз релігійних процесів, включаючи ті, що безпосередньо впливають на політику, триває із затримкою. Інтелектуальні еліти починають звертати увагу до релігійності лише тоді, коли вона стає невід'ємною частиною суспільства. Хорошим прикладом цього є німецький філософ Юрген Хабермас, затятий прихильник секулярного світогляду. Його «пробудили» події 11 вересня 2001 року [3, с. 80]. Тільки після цього він визнав, що релігію не можна ігнорувати і почав міркувати про те, як інтегрувати віруючих у структуру сучасних ліберальних демократичних конституційних держав.

Таким чином, релігійне відродження в другій половині ХХ ст. виявилось однією з фундаментальних змін, які соціальні науки проігнорували, пропагуючи десятиліттями про неминучу секуляризацію та несумісність релігії з сучасним суспільством.

Йдеться про кризу не лише секулярних політичних ідеологій, а й самих секулярних світоглядів. Віра в могутність науки та науково-технічного прогресу помітно ослабла або навіть набула квазірелігійного характеру, де абсолютне Знання замінює Бога, і людство прагне досягти його [3, с. 80-81]. Наука, незважаючи на свій успіх, не здатна надати відповіді на ключові моральні та практичні питання, які турбують сучасну людину. Як створити справедливе суспільство? Як запобігти війнам? Як вирішити проблеми міграції? Безліч наукових досягнень, включаючи біотехнології, лише

посилують етичні дилеми, не маючи однозначних рішень усередині науки. Навіть питання смерті, страждання, хвороб та бідності так і залишаються невирішеними. Всі ці виклики роблять релігію затребуваною, оскільки вона має потужний етичний, символічний, образний і поетичний зміст, який стає особливо актуальним у суперечках про цінність людського життя та моральності [7, с. 116].

Тому не дивно, що в галузі філософії політики активно проводиться інтелектуальна робота щодо руйнування секулярного характеру основних політичних ідеологій. Наприклад, Юрген Хабермас досліджує цю тему в рамках теорії постсекулярного суспільства у контексті політичного лібералізму. З іншого боку, у лівому політичному спектрі представники теолого-політичного повороту, такі як Ален Бадью, Слава Жижек та Джорджо Агамбен, проводять аналогічну роботу щодо соціалізму [9, с. 789]. Вони серйозно досліджують спадщину апостола Павла, щоб допомогти лівій думці подолати кризу, в якій вона опинилася наприкінці ХХ століття.

Політизація релігії торкається і Західної Європи, яка раніше вважалася однією з останніх опор секуляризації. Щоб пояснити цей парадокс – політизацію релігії в контексті домінуючої апатії до релігійних вірувань та практики, давайте згадаємо дотепний опис конфлікту на Балканах [13, с. 183]. Цей конфлікт враховував три сторони зі схожою мовою, культурою та історією. Єдиною відмінністю була релігія, в яку не вірили. Це вказує на глибокий аспект: важливо не тільки, у що ти віриш, а й у що не віриш. Людина, яка не вірить в іслам, відрізняється від людини, яка не вірить у християнство [11, с. 186].

Зіткнення з «іншомовним» ісламом породжує фантазії про живих, енергійних «чужинців», які можуть замінити втомлених «господарів», що втратили своє коріння і занурилися в споживчий спосіб життя. Ці фантазії посилюються тривогою щодо зниження народжуваності серед корінних європейців. Звідси виникає акцент на християнстві як на своїй культурній основі на противагу культурній основі «чужинців» і на підтримку традиційних цінностей, особливо сімейних, як засоби боротьби з демографічними викликами, що стоять перед багатою та процвітаючою матеріально Європою [6, с. 256]. Християнська традиція стає своєрідним щитом від «інославіців». Водночас християнські символи також виступають як форма протесту проти політики Європейського союзу, яка асоціюється із заохоченням різноманітних меншин [5, с. 32].

Якщо говорити про історію зародження секуляризму, то маємо звернутися до двотомної праці дослідника Чарльза Тейлора «Секулярна доба» [10, с. 32]. На думку автора, формування секуляризму стало наслідком реформ, що проводила Католицька церква. Вона зробила ставку на формування «дисциплінарного суспільства», аби привести суспільні відносини у відповідність до християнських норм, ці ідеї були засновані на працях отців церкви та античних філософів. Т. з. «папська революція» призвела до поступового відходу від станово-корпоративної системи, від архаїчних форм соціуму і свідомості, від язичницьких вірувань [10, с. 33-34]. Це робилося також

через популяризацію ідеї Апокаліпсису і відчуття скорого «кінця світу», охоплення Європою містицизму у Пізньому Середньовіччі (XIV-XV ст.).

Під впливом церковних реформ, почалися і значні зміни в політичному житті. Політика поступово ставала публічною сферою, у неї залучалися все нові гравці, до аристократії додалися «нове дворянство» та буржуазія, формувалися нові соціальні та економічні зв'язки; цей період співпав із початком колоніалізму, що іще більше почало руйнувати традиційну феодальну систему Європи [2, с. 156].

Релігія відіграла ключову роль у цих подіях. Згодом, саме релігійні діячі почали формувати нову філософію політики. Так противниками феодалізму були і Т. Мюнцер і М. Лютер; інтереси буржуазії відстоювали Ж. Кальвін, Дж. Нокс; ідею абсолютної монархії відстоював король-протестант Яків I; ідею народного суверенітету і народ, як джерело влади, сформував єзуїт Франсіско Суарес [9, с. 355]. Також перші утопічні і прото-тоталітарні ідеології також сформувались серед релігійних фанатиків Раннього Модерну (пуритан, левелерів, анабаптистів, гуситів). Таким чином, релігійні діячі та ідеологи всіяко сприяли зміцненню держави, що відіграло негативну роль в церковній історії, адже для сильної держави церква стала конкурентом і поступово була знищена як політичний гравець [12, с. 196]. Отже, парадоксально, як зазначає Ч. Тейлор, є те, що формування модерну стало можливим саме за рахунок християнської середньовічної філософії, але саме це і погубило християнську церкву, адже «дисциплінарне суспільство» змогло обійтись без церкви [10, с. 35].

Аналіз релігійного впливу на філософію політики дає змогу констатувати, що в історії Європи саме релігія відіграла ключову роль у формуванні філософії політики. На сучасному етапі, в політиці відбувається «відродження» релігійних ідей, релігія відіграє усе більшу роль, в тому числі як самостійних політичних ідеологій. Таким чином, як свідчать деякі автори, секулярний політичний проєкт фактично провалився і політика знову стає релігійною сферою.

Список використаних джерел та літератури:

1. Андрусишин Б.І. Державно-церковні відносини: природа, зміст, характер функціонування, типологізація. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2009. Вип. 7. С. 94-104 .
2. Бліхар В.С. Державно-церковні відносини як експлікація дихотомії влади та суспільства у європейській філософії. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 516 с.
3. Єрмоленко А. Німецька політична філософія: морально-етичний аспект: Відродження політичної філософії у ХХ столітті. *Філософська думка*. 2020. №. 3. С. 6-16.
4. Кузнецова К. Ю. Криза секуляризму як продовження секуляризації. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна*. Серія: Філософія. Філософські перипетії. 2020. №. 62. С. 79-89.

5. Палінчак М. М. Моделі державно-церковних відносин у сучасній правовій практиці: конституційно-правовий аспект. *Конституційно-правові академічні студії*. 2015. Вип. 1. С. 25-34.

6. Палінчак М. Моделі державно-церковних відносин у сучасній політичній практиці. *Evropský politický a právní diskurz*. 2015. Sv. 2, Vyd. 4. С. 254-259.

7. Отделенцев Є. О. Політична філософія нового єдиного світового порядку. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2018. Т. 1. №. 15. С. 114-131.

8. Саух П. Між церковною доктриною і досвідом живої віри. Філософія сучасного католицького модернізму. *Українське релігієзнавство*. 2015. №. 73. С. 21-28.

9. Себайн Джордж Г., Торсон Томас Л. Історія політичної думки. Київ: Основи, 1997. 838 с.

10. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга перша. Київ: Дух і Літера, 2013. 664 с.

11. Титов В. Д., Качурова С. В., Барабаш О. В. Релігієзнавство. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків: Право, 2004. 272 с.

12. Шаправський С. А. Моделі державно-церковних відносин: європейський контекст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Історичне релігієзнавство*. 2015. Вип. 12. С. 183-198.

13. Шевчук Д. Історичні трансформації та сучасні концепції політичної теології. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер.: Культурологія*. 2012. №. 10. С. 176-187.

УДК 1+37](38)

Кашина Ірина,

студентка групи РОА1-В21

Науковий керівник:

к. філос. н., доцент ПЛАХТІЙ М.П.

ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОКРАТА

У статті проаналізовано педагогічну діяльність давньогрецького філософа та педагога Сократа. Зосереджено увагу на педагогічній діяльності Сократа, виділивши його як ідеал учителя, наставника у процесі навчання.

Ключові слова: Сократ, філософ, педагог, педагогічна діяльність, діалогічний метод навчання.

Учитель... Як багато сенсу в цьому слові. Для кожної людини воно має різне забарвлення. Учитель допомагає вступити в доросле життя, навчає поваги, любові до ближнього, вічних цінностей, вкладає моральні поняття в душі своїх учнів. Талант його полягає в умінні передати знання іншому і в умінні робити важкі речі легкими. Вчителем треба народитися. Для того, щоб навчити іншого,

потрібно більше розуму, ніж для того, щоб навчитися самому. Учитель хороший лише в тому разі, якщо його слова не розходяться з ділом.

Педагогіку Стародавньої Греції характеризує школа, що охоплює три покоління, пов'язані з іменами видатних мислителів – Сократа, Платона й Аристотеля. Родоначальником педагогіки цього періоду вважається Сократ. Він навчав своїх учнів вести діалог, полеміку, логічно мислити й аргументовано викладати свої думки. Сократ спонукав кожного учня послідовно розвивати спірне положення і приводив його до усвідомлення абсурдності цього вихідного твердження, а потім нашоухував співрозмовника на правильний шлях і підводив до формулювання висновків. Цей метод відшукування істини та його застосування в навчанні отримав назву сократівського. Головною в методі Сократа була запитально-відповідна система навчання, суттю якої виступало навчання логічного мислення.

Значний внесок у розвиток педагогічної науки зробив учень Сократа, відомий філософ Платон, написавши безліч творів у формі діалогів. Платон заснував власну школу, де читав учням лекції. Ця школа отримала назву Платонівської Академії. Заняття в ній були двох типів: загальні, або фронтальні, для всіх слухачів і спеціальні, або групові, для вузького кола, яке виявило глибший інтерес до філософії.

Продовжувачем педагогічної спадщини Платона став його учень, відомий філософ і вчений Аристотель, який провів двадцять років у платонівській Академії. Він відкрив свою школу – Ліцей і читав лекції для найбільш розвинених учнів у ранкові години, а в післяобідні – для менш підготовлених учнів. Аристотель додав багато нового в педагогіку.

Якби у мене була можливість обрати вчителя, я б, без сумніву, обрала б Сократа, адже сьогодні особливо важливо створювати і розширювати простір діалогу. Вважаю, метод Сократа – найкращий спосіб розвинути власні уявлення про розуміння, проникнення в проблему, індивідуальний та колективний пошук її вирішення тощо.

Сократ – давньогрецький філософ, один із засновників діалектики як методу пошуку істини шляхом постановки навідних запитань – так званого сократівського методу. Був звинувачений у «поклонінні новим богам» і «розбещенні молоді» та засуджений до смертної кари (прийняв отруту цикути). Своє вчення передавав усно, основне джерело інформації про нього – твори його учнів Ксенофонта і Платона [3].

Я хотіла б вважати його своїм учителем, тому що метою його філософії є самопізнання як шлях до пізнання істинного блага; чеснота – це знання або мудрість. Для пізніших епох і для мене особисто Сократ став втіленням ідеалу мудреця.

По-друге, із Сократом пов'язаний перший базовий поділ історії античної філософії на досократівську та післясократівську. Цей поділ відображає інтерес ранніх філософів VI-V століть («досократиків») до натурфілософії, тоді як наступне покоління софістів V століття більше цікавилось натурфілософією.

По-третє, Сократ був реформатором знання в теорії і особливо в епістемології. Ще один погляд на Сократа полягає в тому, що він був

насамперед соціальним реформатором і використовував теоретичну філософію лише як інструмент впливу на розуми в процесі підготовки до морального оновлення [2].

Мене також вражає той факт, що викладання Сократа було усним. Весь свій вільний час він проводив у бесідах із запрошеними софістами і громадянами, політиками і простими людьми, знайомими і незнайомими, на теми, які стали традиційними для софістичної практики: що таке добро і зло, що таке прекрасне і що таке потворне, що таке чеснота і порок, чи можна навчитися бути добрим, і як здобуваються знання.

Сократ вважав, що мета його діяльності – зробити своїх учнів «кращими», себто він хотів виховати «найкращих людей», найкращих «самих по собі», на відміну від софістів, які під «найкращими» розуміли людей, придатних і вправних у життєвих і політичних справах.

Пошук цього шляху був стрижнем вчення Сократа, а для цього потрібно було спочатку з'ясувати, що таке людина, яка її сутність, тобто «які ми є самі по собі» і що може зробити нас кращими людьми. Саме тому напис Дельфійського храму – «Пізнай самого себе» – стає головним девізом його вчення [1].

Для Сократа сутність людини – це душа, джерело її досконалості і щастя, те, що робить її найкращою; багатство, краса, пошана і успіх – це зовнішні блага. Тому необхідно через самоаналіз і самоперевірку пробудити в людині внутрішнє прагнення до духовної досконалості, до мудрості або чесноти. Ця набута божественна мудрість служить основою єдності людини з собою або внутрішньої гармонії [4].

Важливими для мене є його роздуми про природу, чесноти та шляхи її досягнення. Викривши плутанину софістів у цьому питанні, Сократ вважав за необхідне з'ясувати, що таке чеснота. У своїх міркуваннях він не звертається до окремих, емпіричних типів чи моментів чесноти, а шукає характеристики, спільні для всіх типів чеснот. Оскільки чесноти та їхні різні види суть переживання глибин душі, то їхнє висвітлення неможливе без самозаглиблення, без самопізнання. На цьому шляху людина відкриває для себе загальні якості чеснот: мудрість, розсудливість, мужність, справедливість і святість. Чеснота – це свого роду знання, знання про «найкраще», про найдосконаліше життя. Якщо шукати загальну назву для всіх її видів, то це мудрість.

Також для мене вагомим є той факт, що Сократ у своєму навчанні допомагав своїм слухачам мистецтвом ставити запитання, які підводили співрозмовника до задуманої думки, до істини. Серія запитань змушувала співрозмовника або визнати своє незнання відомого факту, або відкинути, виправити чи доповнити своє неадекватне судження, і співрозмовник завжди усвідомлював необхідність глибшого самопізнання, ретельнішого вивчення і перегляду своїх поглядів. Сократ був неперевершеним у мистецтві ставити запитання і надавав перевагу питальній формі бесіди. Така форма розмови є найбільш яскравим викладом предмета, і слухач або співрозмовник ніби сам себе наставляє.

Мистецтво Сократа виражається в тому, що, ставлячи питання, які зачіпають найрізноманітніші сфери людського життя, щоб співрозмовник зрозумів предмет, він ніколи не втрачає нитку, головну тему бесіди. І він наполегливо спрямовував мимовільні і навмисні відхилення співрозмовника в наміченому напрямку, як би йому часом не хотілося ухилитися від сократівської логіки. Тлумачачи високі, складні для розуміння теми, Сократ умів знаходити до них питання, які спрощували предмет, порівнюючи абстрактну річ з найпростішим, найбуденнішим. Як наслідок, його бесіди зрозумілі та змістовні, а все повсякденне життя ніби спрямоване на те, щоб підняти людську думку до вищих понять і запитань. Щоб прояснити загальні поняття, такі як чеснота, мужність і краса, він вчив своїх співрозмовників здобувати їх шляхом аналізу конкретних прикладів або шляхом індукції. У своїх бесідах Сократ зазвичай використовував метод «настанови»: Починаючи з найбільш звичних і повсякденних прикладів, він намагався підвести співрозмовника до визначення обговорюваного поняття, тобто до відповіді на питання: «Що є?». Відштовхуючись від красивих речей, він пропонував обговорити, що таке краса, від сміливих вчинків – що таке мужність і так далі. Як правило, теми його дискусій стосувалися етичних питань.

Велике значення принципу Сократа, настільки протилежного нашому світогляду, полягало в духовній свободі, яку він проголошував, у можливості для кожної людини звільнитися від темної природної основи. Дійсно, не можна не бачити в цьому перемогу розуму над нерозумною волею. Сократ завжди підкреслював, що людина повинна опанувати свої пристрасті і підпорядкувати їх розуму, не відмовляючись при цьому від задоволень, бо задоволення є невід'ємним елементом людського щастя. Сократ ніколи не дозволяв пристрастям переважати над розумом, саме тому він став ідеалом мудреця.

Таким чином, Сократ пробудив у людях внутрішнє прагнення до мудрості або чесноти через самопізнання і самозаглиблення. Девіз «самопізнання» визначив метод навчання Сократа – діалог. Він не давав своїм учням нічого від себе в готовому вигляді, а заохочував їх віднайти все в собі. Своє покликання Сократ бачив у вивченні себе та інших людей.

Сократ першим звернув увагу на те, що освіта повинна ґрунтуватися на пізнанні самої людини або її душі. Справжнє навчання мудрості, яке може вдосконалити людину, повинно йти зсередини людини, повинно ґрунтуватися на переосмисленні вражень і знань, наявних в душі. Справді формуюче навчання – це те, яке заохочує до саморефлексії. Навчання, яке виховує мудрість, має допомагати учневі формувати власні знання. Найкращим методом для цього є евристичний або запитальний, який апелює до моральної свідомості дітей, який стимулює людину віднайти все в собі, йти шляхом саморозкриття і самопізнання. Тому його справедливо називають не тільки вчителем учителів, а й найбільшим учителем людства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Брюн Ж. Socrate [Сократ] (фр.) (вид. sixth). Університетське видавництво Франції. 1978. с. 39–40.

2. Бенсон Х. Essays on the philosophy of Socrates [Нариси з філософії Сократа] (англ.). Нью-Йорк: Видавництво Оксфордського університету. 1992.

3. Рудебуш Дж. Socrates [Сократ] (англ.). Чічестер, Англія. Малден, США: Wiley-Blackwell. 2009.

4. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Частина 1 / автори-укладачі: М. П. Плахтій, Т. В. Сулятицька [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. 7,9 Обл.-вид.арк. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6054>

УДК 1(477)Сковорода:32

ОЛІЙНИК Іван,

Студент групи IstP1-B21

Науковий керівник:

к. філос. н., доц. СУЛЯТИЦЬКА Т.В.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Мета даної статті полягає в тому, щоб схарактеризувати суспільно-політичні погляди Григорія Сковороди та відзначити їхній рівень актуальності в сучасному політичному та соціокультурному контексті.

***Ключові слова:** нерівність, справедливість, повага, суспільство, цінність, влада.*

Григорій Савич Сковорода був українським філософом, богословом, поетом, педагогом та композитором літургійної музики, що народився 22 листопада (3 грудня) 1722 року. Його батьки, Сава та Пелагея, були представниками козацької родини. У серпні 1734 року, юний філософ розпочав своє навчання в Києво-Могилянській академії, яка тоді перебувала на піку свого розвитку. Після цього, він відвідував класи поезики та риторики, а також розпочав вивчення грецької, німецької і гебрейської мов. Наступним етапом у розвитку Григорія Сковороди стала філософська підготовка, що тривала два роки і включала в себе вивчення діалектики, логіки, етики, фізики та метафізики. Через власні байки, пісні та філософські твори, він значно вплинув на своїх сучасників й майбутні покоління. А через творчість та спосіб життя, його почали порівнювати із Сократом [4, с. 7].

Григорій Сковорода висловлював глибоку критику соціальної нерівності та несправедливості свого часу. Він вбачав у цих явищах суттєві проблеми, які порушували гармонію та справедливість у суспільстві. Сковорода стверджував, що існує неприйнятна нерівність у розподілі матеріальних благ та соціального статусу, яка веде до дискримінації та утисків проти слабших членів суспільства. Він вважав, що це порушує природну рівність між людьми та суперечить основним принципам справедливості. Український філософ підкреслював

важливість поваги до кожної людської особистості, незалежно від її соціального статусу чи матеріального стану [3, с. 61].

Він підтримував ідею, що кожна людина має право на гідне життя та рівні можливості для особистісного розвитку. Сковорода не обмежував своїх поглядів лише на словах. Він сам був прикладом певного рівня рівності у власному способі життя. Незважаючи на своє видатне інтелектуальне багатство і талант, він жив просто та скромно, намагаючись не надто залежати від матеріальних благ. Це було показником його переконань щодо соціальної справедливості та віри в інші цінності, які переважають матеріальне нагромадження [3, с. 62].

У знаменитому творі Григорія Сковороди під назвою «De Libertate», висловлюється ідея свободи та важливості прав кожної особи. Цей вірш можна розглядати як відображення демократичних прагнень тогочасного періоду. Як відзначає Ключ А. І., свобода, яка присутня в творах Григорія Сковороди, відіграє значну роль у сфері екзистенції та цінностей. Вона є надзвичайно важливим елементом, що підтримує вільний розвиток людських якостей та здібностей і є основою для досягнення гармонії в суспільстві. Без свободи, на його думку, неможливо досягти справедливості [2, с. 77]. У творі «De Libertate», Григорій Сковорода акцентує увагу на важливості волі як головного скарбу людини і підкреслює, що лише завдяки вільності особа може досягти щастя. Крім цього, цей вірш свідчить про сміливість та мужність українського філософа, оскільки в той важкий час, коли кріпацтво зростало, він підносить волю як символ боротьби за національне та соціальне визволення, вшановуючи при цьому народного героя — Богдана Хмельницького і вкладаючи основу для традиційних цінностей української національної ідентичності [2, с. 78].

Григорій Сковорода був відомий своїм протиставленням корупції та безглузду споживанню. Він розглядав корупцію не тільки як політичне або економічне явище, але й як моральне падіння, порушення етичних норм та загрозу гармонії суспільства. Сковорода наголошував, що справжня цінність полягає не в надмірному накопиченні матеріальних благ, а в духовному розвитку та моральних якостях людини. Він підкреслював, що постійний пошук матеріального багатства та споживання не дають справжнього задоволення та не принесуть сенсу життю. Замість цього, він закликав до пошуку внутрішньої гармонії, духовного збагачення та розвитку моральних якостей. Сковорода акцентував увагу на скромності, самовідданості та відмові від зайвого споживання. Він вбачав у цих цінностях шлях до особистого щастя та морального зростання. На його думку, самовідданість та скромність сприяють внутрішній гармонії та сприймаються як важливі якості для досягнення глибинного сенсу життя. Йому належить вислів, який і описує його ідеологію, а саме: “Не за обличчя судить, а за серце” [1, с. 28].

Сковорода покликав людей до роздумів над значенням та цінністю речей, що оточують їх та до відмови від марнославства. Він пропагував простоту життя та відмову від надмірного матеріалізму. Його погляди були спрямовані на знаходження глибинного сенсу у власному існуванні та розвитку духовності. Сковорода вважав, що лише шляхом самовдосконалення та морального

зростання можна знайти справжню розкіш та задоволення у житті. З огляду на його ставлення до корупції та безглузлого споживання, можна відзначити його високу моральність, гуманізм та впевненість у тому, що справжня цінність полягає у духовному багатстві та гармонії з оточуючим світом [5, с. 170].

Григорій Сковорода висміював деспотичний характер управління де влада була концентрована в руках обмеженого кола людей, які використовували свої посади для особистої вигоди та збагачення. Він розумів, що така політична система призводить до соціальної нерівності, несправедливості та загрози гармонії суспільства. Сковорода протиставляв деспотизму принципи справедливості та рівності. Він вірив, що справжня політична система повинна гарантувати рівні права та можливості для всіх членів суспільства, безперешкодний доступ до освіти та справедливий розподіл ресурсів. Сковорода підкреслював, що влада має бути в руках тих, хто є найкращими представниками мудрості та моральних цінностей, а не лише в руках обмеженого кола корумпованих індивідів. У своїх творах, як-то притчі, філософські діалоги та поезії, філософ висловлював свої погляди на політику та пропонував політичні реформи. Він закликав до змін, які б виправили негативні аспекти політичної системи та сприяли покращенню життя людей. Філософ наголошував на важливості справедливості, рівності та гуманізму в політиці. Він підтримував ідею, що політика повинна ґрунтуватися на мудрості та моральних цінностях, а також бути спрямованою на благо всього суспільства [1, с. 29].

Григорій Сковорода приділяв велику увагу освіті як одній з центральних тем у своїх суспільно-політичних поглядах. Він розглядав освіту як ключовий інструмент для просвітлення суспільства та розвитку кожної окремої особистості, — вірив, що кожна людина має право на якісну освіту, незалежно від її походження чи соціального статусу. Він висловлював переконання, що доступ до освіти повинен бути рівний для всіх і наголошував на значенні освіти для самореалізації та розвитку потенціалу кожної людини [7, с. 158].

Сковорода підкреслював важливість виховання моральності та етичних цінностей у молодого покоління, — вважав, що освіта повинна не лише надавати знання, але й формувати характер, моральні принципи та цінності. Він прагнув до виховання етично свідомих громадян, які розуміють важливість добра, справедливості та моральної відповідальності. Григорій Сковорода бачив освіту як засіб для відчуття себе часткою більшого світу, для розуміння та цінування культури. Український філософ розумів, що освічена та морально свідома особистість є сильним фактором для прогресу і змін у суспільстві [6, с. 115].

У підсумку, слід зазначити, що суспільно-політичні погляди Григорія Сковороди були визначені глибоким гуманізмом, прагненням до соціальної справедливості та розвитку особистості. Він критикував соціальну нерівність, корупцію та безглузде споживання, а також деспотичну політичну систему. Крім того, Сковорода підкреслював значення освіти як інструмента для просвітлення суспільства та виховання моральності. Його погляди залишаються

актуальними й надихають до пошуку соціальної справедливості, розвитку особистості та покращення політичної системи.

Список використаних джерел та літератури:

1. Горбатенко В. П., Остапенко М. А., Горбатенко І. А. Історія політичної думки в Україні : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 128 с.
2. Ключ А. І. Суспільно-політичний ідеал Г. С. Сковороди. *Вісник Дніпропетровського університету*. Дніпро, 2015. № 1. С. 77 — 78.
3. Попович М. В. Григорій Сковорода : філософія свободи : монографія. Київ : Майстерня Білецьких, 2007. 256 с.
4. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха : життя Григорія Сковороди. Київ : Дух і літера, 2017. 368 с.
5. Федітів Ю. О. Історія української філософії : навч. посіб. Київ : Україна, 2001. 512 с.
6. Чижевський Д. І. Філософія Г. С. Сковороди. Харків : Прапор, 2004. 272 с.
7. Шевчук В. Пізнаний і непізнаний Сфінкс : Григорій Сковорода сучасними очима : розмисли. Київ : Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2008. 528 с.

УДК 94(477)'16':35

ПЛАХТІЙ Олексій,
студент групи ІstP2-B22

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент СУЛЯТИЦЬКА Т.В.

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА АДМІНІСТРАТИВНИЙ УСТРІЙ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ

У статті розглядається питання виникнення і розвитку Запорозької Січі та її політичного та адміністративного устрою, детально аналізується діяльність вищих органів управління козацької військово-політичної організації – загальної козацької ради, Запорозького Коша, судових органів.

Ключові слова: козак, республіка, старшина, кошовий отаман, органи самоврядування.

Наприкінці XV — на початку XVI ст. за дніпровськими порогами виникає запорізьке козацтво. Воно утворилося під час постійної боротьби українського народу проти Речі Посполитої та турецько-татарської агресії. Уже протягом низки століть історики сперечаються щодо походження назви «козак». Не будемо наводити різні гіпотези, а тільки зупинимось на думці, якої притримуються переважна більшість сучасних дослідників. Вони вважають, що слово «козак» прийшло до слов'янських мов зі сходу і було запозичено, як і багато інших, від тюрків, як-от: «гарба» (арба), «гарбуз», «башлик», «кавун», «базар», «очкур», «тютюн», «харциз», «ярлик» та інше [2]. Але потрапивши на

слов'янський ґрунт, слово «козак» пустило міцні корені і стало вживатися для означення окремого соціального стану; для означення людей, вільних від кріпацтва, котрі поруч з господарськими заняттями були в постійній готовності для оборони рідної землі від іноземних загарбників. Козаки називалися «запорізькими», бо головні їхні центри знаходилися звичайно нижче Дніпровських порогів.

Із самого початку свого існування Запорізька Січ була своєрідною військово-політичною організацією республіканського типу, де вищим органом влади була військова рада, яка вирішувала найважливіші питання як військового так і політичного характеру [1, с. 446–447]. Рада обов'язково збиралася тричі на рік: на початку року, на Великдень і Покрову Пресвятої Богородиці. Участь у раді могли приймати всі козаки, приписані до куренів, маючи рівне право голосу незалежно від того, рядовий він чи посадова особа. Голосували вигуками і підкиданням шапок угору. Звичайним явищем на радах були суперечки та бійки між рядовими козаками («сіромою», «голотою») і заможними («дуками»), а також між козаками різних куренів.

Особливу роль грала січнева рада, яка збиралася на початку кожного року, обирала адміністрацію коша – козацьку старшину, що складалася в основному із заможних запорожців. Вищим посадовою особою був гетьман або кошовий отаман, а з середини XVII ст. обраний на цю посаду називався тільки кошовим отаманом. Кошовий отаман очолював виконавчу владу на Січі, а у воєнний час ставав гетьманом і наділявся великими повноваженнями. Важливо підкреслити, що життя кошового отамана, як і інших старшин, анітрошки не відрізнялася від життя інших козаків: він перебував у тому ж самому курені, у якому перебував до обрання на високу посаду, одягався та харчувався «із загального військового скарбу».

Ближче до кінця існування Січі старшина мала окремі будинки. На січневій раді обирали також суддю, писаря, обозного, осавулів, гармаша, толмача та іншу старшину. Курінні отамани і курінна старшина обиралися козаками кожного куреня. Процедура виборів старшини з усіма її позитивними і негативними моментами докладно викладена Д. Яворницьким [5]. Вибори проводилися і в паланках. Влада в паланках належала паланковій старшині, до якої входили: полковник, суддя, писар, осавул, а в слободах – слобідські отамани.

Велике значення в житті Січі мала й старшинська рада. У ній, крім старшини, завжди брали участь «вельможні» або «старі», тобто впливові козаки. Частина з них вже раніше виконувала старшинські обов'язки. Радячись, старшина і впливові запорожці вирішували поточні питання, пропонували до обговорення на військовій раді назрілі серйозні проблеми. У мирний час влада старшини була обмежена, але в періоди походів та битв вона ставала абсолютною, включаючи право застосування смертної кари. Однак, якщо хтось із козацької старшини сам порушував усталені в Січі закони або рішення військових радий, то його знімали з посади або зраджували страти.

Запорізька Січ також мала свої символи державності й влади, так звані клейноди (в перекладі з німецької – коштовності). Вперше клейноди були

подаровані Війську Запорозькому польським королем Стефаном Баторієм 1576 р. До них належали: корогва (прапор), бунчук (довге древко з круглим мідним або позолоченим навершшям, пучком кінського волосся і червоними мотузками), булава, печатка із зображенням козака з мушкетом. З часом до клейнодів зарахували також перначі (символ влади полковників), литаври, срібну чорнильницю (каламар) – атрибут військового писаря, значки та інше. Клейноди вручалися тільки встановленим представникам козацької старшини.

Символом влади гетьмана і кошового отамана була булава. Козацькі полковники мали перначі (шестопер) – ребристі булави менших розмірів, які носили за поясом. На круглій печатці, зробленої зі срібла, був зображений озброєний козак. По колу друку був напис: «Печать славного війська Запорізького Низового». Печаткою міг розпоряджатися лише військовий суддя. Паланкові і курінні печатки були круглої і трикутної форми з зображеннями левів, оленів, коней, зірок, місяця, шабель, луків. Хоругва переважно була малинового кольору з вишитими зображеннями гербів, святих та хрестів. Хоругва вручалася всьому війську і носив її хорунжий. Бунчук вручався кошовому отаману або гетьману, але носив його бунчужний. Литаври – великі мідні казани, обтягнуті шкірою, служили для подачі різних, за звичай, гучних сигналів. Литаврами відав довбиш. Основні атрибути козацтва зберігалися в січовій Покровській церкві і виносилися тільки за особистим розпорядженням кошового отамана. Після ліквідації козацтва і зруйнування Запорізької Січі вцілілі клейноди були вивезені в Петербург і Москву, де знаходяться і в даний час.

Слід зауважити, що писаних законів на Січі не було, а ті, які існували в Литві та Польщі, козаки не визнавали. Тому право, закон на Запоріжжі базувалися виключно на звичаях і традиціях козацького життя. Зберігачем права і норм закону був суддя. Він був другим за значимістю серед старшини після кошового отамана. Покарання за злочини були досить суворими, особливо за вбивство, зрада, злодійство і деякі інші, які передбачали смертну кару. У цілому, суспільно-політичного устрою Запорізької Січі були властиві значні риси демократії. Тут визнавалося право козаків на особисту свободу, участь у вирішенні всіх найважливіших питань життя Січі, а також право обирати старшину і самому бути обраним на будь-яку посаду, володіти землями, займатися промислами та іншими видами господарської діяльності [3, с. 471–472]. У той же час на Запоріжжі поряд з повноправними козаками – «товаришами» були й неповноправні – «новаки», джури, молодики, пахолки і інші, які обслуговували заможних козаків. «Новаки», зокрема, протягом трьох років не мали права брати участі у виборах старшини.

У другій половині XVI ст. запорожці створили значне військо, що мало струнку організацію і називалося «Військо Запорізьке». Основну його частину складала піхота, а кіннота була нечисленною. На озброєнні були гармати, мушкети, пістолі, шаблі, сокири, бойові ножі, списи, луки, ятагани та інше. Яворницький писав, що по озброєнню «запорізькі козаки перевершили навіть Західну Європу» [6]. На чолі Війська Запорозького стояв гетьман або «старший». Військо ділилося на полки під командуванням полковників; полки

– на сотні, очолювані сотниками, а сотні – на курені (десятки) на чолі з курінними отаманами. Кожен козак, будучи членом запорізького товариства, зобов'язувався по черзі нести військову службу, а головним місцем служби була Січ. Козак мав прибути туди за першим наказом курінного отамана. Одна частина запорожців несла службу в січовому гарнізоні, інша – виконувала обов'язки каральних в степу, третя – в артилерії.

Січ мала свій флот, який складався з великих човнів – «чайок» або «байдаків», що досягали 20 метрів довжини, 3-4 метрів ширини з висотою бортів до 2,5 метрів. Човни оснащувалися вітрилами, двома рулями та 10-15 парами весел. Їх місткість досягала 50-70 озброєних козаків з 4-6 невеликими гарматам, а також запасами боєприпасів та продовольства. У морські походи споряджали 80-100 і більш «чайок», які перетинали Чорне море та досягали берегів Туреччини за 36-40 годин. У другій половині XVI ст. морські походи запорізьких козаків стали звичайним явищем. Запорожець, який жодного разу не був у морському поході, взагалі не вважався справжнім козаком.

У постійній боротьбі з ворогами запорожці створили самобутнє військове мистецтво. Вони вміло боролися як на суші, так і на морі. Їх сміливість і відвага викликали захоплення сучасників, в тому числі і ворогів. Турецький літописець Наїма зазначав, що в усьому світі не знайдеться людей більш сміливих, які менш піклувалися б про життя, менше боялися смерті. Запорізькі козаки були не тільки хоробрими воїнами. Вони були вірними товаришами, безкорисливими і добрими друзями, шанобливо ставилися до старших і заслуженим людям, виявляли щедрість і гостинність, високо цінували особисту свободу, зневажали злодійство і зрада [4, с. 13].

Таким чином, Запорізька Січ, маючи свої органи самоврядування, закони, певну територію, символи державності, підтримуючи відносини з іншими країнами, фактично користувалася правами державно-політичної автономії і представляла собою козацьку республіку. Вона зіграла величезну роль в історії України XVI – XVIII ст., Так як з появою Січі український народ отримав потужну опору в боротьбі проти соціально-економічного та національно-релігійного гніту, а також захист від набігів татар і турків. Козаки своєю боротьбою підтримували серед населення України дух протесту проти гнобителів, піднімали його на боротьбу за свободу. Запоріжжя було пристанищем для багатьох пригноблених і знедолених, вогнищем соціальних рухів і повстань, а пристрій Січі стало зародком української козацької державності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Варзар І. Могила П. Історія політичної думки: навч. енцикл. слов.-довід. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 765 с. С. 446–447.
2. Горобець В. М. Еліта козацької України в пошуках політичної легітимації: стосунки з Москвою та Варшавою, 1654–1665 / відп. ред. В. А.

Смолій ; НАН України ; Ін-т історії України. Київ : Ін-т історії України, 2001. 533 с.

3. Демчишак Р. Немирич Ю. Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 765 с.

4. Кагамлик С. Галицька складова Київської церковної ієрархії XVII – XVIII століття. *Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Сер. : «Історія»*. 2011. № 15. С. 13–12.

5. Яворницький Д. І. До історії степової України. Дніпропетровськ : Січ, 2004. 444 с.

6. Яворницький, Д. І. Історія запорізьких козаків : у 3 т. Т. 3 / пер. з рос. І. Сварника ; упоряд. О. М. Апанович ; худож. В. М. Дозорець. Львів : Світ, 1992. 392 с.

УДК 001:159.956

ЧЕРВАТЮК Юлія,

студентка групи KN1-B22

Науковий керівник:

к. філос. н., доцент ПЛАХТІЙ М.П.

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВОЇ ІНТУЇЦІЇ

Висвітлено важливість інтуїції для науковців, результати якої можна простежити на конкретних прикладах, починаючи з роздумів і теорій філософів, переходячи до видатних фізиків, закінчуючи прикладами відомих програмістів.

Ключові слова: *інтуїція, інтуїтивне пізнання, наука, раціоналізм, ірраціоналізм, емпіризм.*

Інтуїція посідає важливу нішу у науковому пізнанні. Не завжди можна логічно прийти до певної структурованої думки з переконливими аргументами. Буває так, що мозок опрацьовує складний обсяг інформації, аналізує його і раптово може видати відповідь на те питання, котре нас турбує. Проте для початку варто з'ясувати що таке «інтуїція» і що належить до її умов формування та виявлення. Інтуїція – це особливий спосіб мислення, коли окремі елементи його процесу відбуваються підсвідомо, а результат чітко усвідомлюється. Її слід віднести до ірраціональних проявів свідомості. Умовами формування та виявлення інтуїції є базова професійна підготовка, пошукові ситуації, спроби розв'язування задач, наявність «підказок». Поділ інтуїції базується на конкретних обставинах діяльності та характері новизни. За специфікою праці вона буває науковою, буденною, художньою, лікарською, а за новаторством – евристичною та стандартизованою. Розглянемо випадки застосування інтуїції на прикладах конкретних обставин діяльності.

Буденну інтуїцію ми використовуємо щодня, у моменти, коли нам необхідно зробити вибір. Це рішення базується на основі власного досвіду і внутрішнього чуття. Воно не завжди є свідомим та логічно обґрунтованим. Проте цей вибір може стати швидким вирішенням проблеми. Наприклад, на якій вулиці повернути аби дістатися місце призначення або при знайомстві з кимось інтуїтивно можна зрозуміти чи варто довіряти цій людині, чи ні, у моментах небезпеки також, використовуючи чуття, можна зберегти власне життя. Тобто буденна інтуїція є важливою частиною нашого повсякдення. Вона використовується в будь-яких ситуаціях та допомагає нам полегшити життя. Без буденної інтуїції не існувало б й інших. Розглянемо наукове чуття та те, як воно пов'язано з наукою.

Інтуїція та наука – це два існуючі види пізнання, які допомагають нам вивчати світ та його особливості. Якщо думати логічно, то вони мають бути протилежностями. Наука ґрунтується на раціоналізмі й спрямована на логічне мислення, перевірку теорій та гіпотез за допомогою експериментів та пошуку істини в першоджерелах та їх аналізу, тоді як інтуїція навпаки базується не на логічних фактах. Проте, як це не було б дивно, ці два види пізнання пов'язані між собою та не можуть існувати один без одного. Аби переконатися, що це дійсно так, потрібно згадати, на чому базується наука. Звичайно ж, це теорії, гіпотези та знаходження істини. У свою чергу інтуїція тут і приходить на допомогу. Аби розвивати гіпотезу чи теорію потрібно використовувати власні знання, досвід та внутрішнє відчуття. Так само й для знаходження істини. Інтуїція допомагає знайти всі напрямки, де можна її знайти. Окрім цього, чуття ще й змушує науковців розглядати поставлену проблему з абсолютно іншої точки зору. Це в свою чергу допомагає прийти до зовсім неочікуваного рішення[4, 5].

Інтуїтивне пізнання неодноразово згадували у своїх працях такі філософи як Платон, Зігмунт Фрейд, Людвіг Фейєрбах та інші. Доречно сказати, Платон був ідеалістом і стверджував, що споглядання ідей – сприйняття, яке відбувається у вигляді миттєвого осягнення, а наш мозок у свою чергу має мати підготовку, аби воно відбулося. Зігмунт Фрейд сприймав інтуїцію як несвідоме першоначало для створення чогось нового у світі [3]. Щодо Людвіга Фейєрбаха, то він вважав, що ірраціоналізм є більш кращим методом пізнання, ніж раціоналізм.

У свою чергу Рене Декарт, Готфрід Лейбніц, Бенедикт Спіноза та інші стверджували, що інтуїція – це те, що належить до раціоналізму. Рене Декарт казав: «Під інтуїцією я розумію не віру в хитке свідчення чуттів і не оманливе судження безладного уявлення, а поняття ясного і уважного розуму, настільки просте і чітке, що воно не залишає ніякого сумніву в тому, що ми мислимо, або, що одне і те ж, міцне поняття ясного і уважного розуму, породжене лише природним світлом розуму і завдяки своїй простоті більш достовірно, ніж сама дедукція...». Готфрід Лейбніц вважав, що інтуїтивне пізнання є найвищим з існуючих видів. По іншому він назвав його «інтелектуальне споглядання». Бенедикт Спіноза був прихильником думки про існування трьох видів пізнання. До них він відніс уяву, розум й інтуїцію. Ще одна цікава думка про чуття є в

Іммануїла Канта. Він вважав, що зовнішній світ ми сприймаємо як форму простору, а власний – як форму часу. Проте він уточнює, що інтуїція – це ґрунтована можливість у пізнанні, яка ототожнена сприйняттям [2].

Я переконана, що чуття є невід’ємним у науковому пізнанні. Проте аби переконатися чи це дійсно так, потрібно звернутися до історії відкриттів та знайти факти на підтвердження моєї думки.

Багато важливих винаходів сталося за допомогою інтуїції. Найяскравіші такі приклади ми вивчали ще в школі. Відомий фізик-теоретик Альберт Ейнштейн розробив спеціальну та загальну теорії відносності. Йому допомогла, як не дивно, інтуїція. Теж саме із законом Всесвітнього тяжіння. Коли впало яблуко на землю, Ісаак Ньютон побачив це, і до нього прийшло осягнення. За допомогою чуття він зміг відкрити закон. Макс Планк створив таке поняття як «релятивістська термодинаміка». Інтуїтивний підхід у поєднанні законів фізики та математики допомогли йому вивести нове поняття у фізиці. Марія Кюрі відома як перша жінка, яка отримала Нобелівську премію у галузі як фізики, так і хімії. Аби досягти таких висот вона також користувалась чуттям, яке допомагало поглянути на поставлену проблему під іншим кутом [1].

Що стосується спеціальності, на котрій я навчаюсь, то в галузі інформаційних технологій також за допомогою інтуїтивного пізнання інженери програмного забезпечення виконували і продовжують робити великі відкриття. Наприклад, Марк Цукерберг створив Facebook, керуючись власним чуттям, знанням наук – економіки, психології, соціології та орієнтуванням в основах алгоритмізації. Інші розробники в свою чергу створили багато мов програмування. Приміром, Б’ярн Страуструп розробив C++, Гвідо ван Россум – Python, а найцікавіше – першою, хто створила комп’ютерний алгоритм, була Ада Лавлейс ще в дев’ятнадцятому столітті. Тобто за допомогою поєднання розуму та інтуїції їм вдалося зробити прорив у науці та у сфері інформаційних технологій.

Отже, на мою думку, науковцям потрібна інтуїція та її застосування. Із вищенаведених прикладів можна зрозуміти, що без чуття такого прориву в науці не було б. Хоча інтуїція як пізнання невивчене на всі 100% та заперечувати її причетність до відкриттів не можна. Вона було поштовхом до роздумів, а закони логіки та математики вже дозволяли чи обґрунтувати думку, що виникла, чи заперечити її. Та науковцям потрібно ще й мислити критично. Якщо завжди лише прислуховуватися до інтуїції, то мислення не матиме сенсу і весь час будь-які рішення в тому чи іншому завданні будуть прийматися без роздумів. Проте при мудрому використанні, інтуїція й надалі допомагатиме науковцям робити великі відкриття та досягати висот у сфері науки.

Список використаних джерел та літератури:

1. Івін А.А. Теорія і практика аргументації. Інтуїція. 2015. URL: https://stud.com.ua/26423/filosofiya/teoriya_i_praktika_argumentatsiyi дата звернення: 09.11.2023)

2. Інтуїція з точки зору філософії. Енциклопедія практичної психології. URL:http://psychologis.com.ua/intuiciya_s_tochki_zreniya_filosofii.htm (дата звернення: 09.11.2023)

3. Мальцев О. В. Про механізми інтуїції в контексті діяльності людини. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*, 22(4), 2020. С.79-98.

4. Поліщук О. Інтуїція. Природа, сутність, евристичний потенціал. Видавництво : Парапан В.Б. 2010. 228 с.

5. Тюріна Т.Г. Феномен інтуїції. Книга для педагогів, психологів, філософів / Т.Г. Тюріна. Львів : СПОЛОМ, 2005. 120 с

Розділ 2. ЛЮБОМУДРІЄ (ЕСЕ)

БАЗЬ Дарина,

студентка Nim1-B20 групи

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент ВІННІЧУК О. В.

РОЛЬ ПАРТІЙ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Політичні партії є важливим компонентом представницької демократії, відіграючи вирішальну роль у формуванні політичного дискурсу, мобілізації виборців та урядуванні. Однак роль і актуальність політичних партій змінювалися з часом, стикаючись з новими викликами та можливостями в сучасному політичному ландшафті. У цьому есе досліджуємо історичні перспективи ролі політичних партій, сучасні виклики, з якими стикаються політичні партії, і майбутнє політичних партій.

Політичні партії були невід'ємною частиною демократичної політики з кінця 18 століття, з'явившись у відповідь на необхідність організованих груп представляти інтереси громадян у парламенті. З часом політичні партії еволюціонували, приймаючи нові функції та адаптовуючись до змін політичних систем. У представницьких демократіях політичні партії відіграють центральну роль у формуванні державної політики, мобілізації виборців і забезпеченні платформ для політичного дискурсу. Вони також служать механізмом підзвітності, дозволяючи громадянам притягувати обраних посадових осіб та уряди до відповідальності за їхні дії. Політичні партії тісно пов'язані з іншими компонентами політичного процесу, такими як групи інтересів, ЗМІ та громадянське суспільство, і їх взаємодія з цими групами може формувати політичний ландшафт.

В останні роки політичні партії зіткнулися з низкою викликів, які загрожують їх актуальності та ефективності. Зростання популізму та настроїв проти істеблішменту призвело до появи нових політичних рухів, які кидають виклик традиційній партійній системі. Соціальні медіа та цифрові комунікації також порушили партійну політику, забезпечивши нові канали політичної мобілізації та комунікації. Зміна характеру партійного членства та участі, зі зниженням рівня партійного членства та зростанням рівня політичної апатії, також викликала питання про роль і актуальність політичних партій. До прикладу, вважають, що з початком повномасштабного вторгнення більшість партій не знайшли свого місця в умовах нових викликів і з часом зникли з національного інформаційного простору. Це помітили більшість відомих політологів. Але коли йдеться про наслідки партійної кризи, думки експертів щодо майбутніх змін розділилися.

Здається, що війна призвела до поляризації політичного простору, що могло призвести до появи в Україні двох основних партійних блоків, або традиційно двох «партій» – «військової» і «цивільної». Сьогодні, згідно з соціологічними опитуваннями, ЗСУ, ДСНС, Нацгвардія та волонтери

складають один блок довіри, а другий блок – це громадські організації, особливо ті, що працюють у дипломатії, яка вже має досить жорстку політику.

Майбутнє політичних партій невизначене, і існує низка можливих сценаріїв їх розвитку. Деякі вчені прогнозують, що політичні партії й надалі відіграватимуть центральну роль у представницьких демократіях, адаптовуючись до нових викликів і можливостей. Інші припускають, що з'являться нові форми політичної організації, такі як тематичні рухи чи онлайн-спільноти, щоб кинути виклик домінуванню традиційних партій. Наслідки змін у партійній політиці для ширшого політичного процесу також значні, з потенційним впливом на якість представництва, легітимність уряду та функціонування демократії.

Підсумовуючи, варто зазначити, що політичні партії є важливим компонентом представницької демократії, відіграючи вирішальну роль у формуванні політичного дискурсу, мобілізації виборців та управлінні. Однак роль і актуальність політичних партій змінювалися з часом, стикаючись з новими викликами та можливостями в сучасному політичному ландшафті. Майбутнє політичних партій є невизначеним, існує низка можливих сценаріїв їх розвитку, але їхня важливість у політичному процесі, ймовірно, збережеться. Таким чином, важливо продовжувати вивчати та розуміти роль політичних партій у формуванні політичного ландшафту та наслідки змін у партійній політиці для ширшого політичного процесу.

БАШИНСЬКА Анна,
студент групи ODR1 - B21

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент ПЛАХТІЙ М.П.

ЦІННІСТЬ СВОБОДИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Свобода – одна із фундаментальних цінностей в житті людини. Проте у воєнних конфліктах свобода може бути серйозно обмежена, і це робить цю тему по особливому важливою.

Для мене свобода, це – незалежність, можливість вільно висловлювати свою думку, відстоювати свою позицію, мати власний світогляд, це право на життя з моменту народження. Особливо у нинішній час, в умовах війни, у яких перебуває моя держава – Україна! Умови війни призводять до суворих обмежень прав та свободи громадян. Проте навіть в умовах війни, поняття свободи залишається важливим.

Свобода має різне значення: для кожної людини воно різне. Для когось – це свобода висловлення своїх думок. Для інших – це свобода вибору, чи то у питанні захисту своєї домівки, чи то у питанні громадської безпеки.

Філософи різних часів розглядали питання про цінність свободи в умовах війни з різних точок зору. Деякі вважали, що свобода є найважливішою

цінністю, інші вважали, що умови війни можуть виправдовувати обмеження деяких свобод за для загального блага.

Німецький філософ І. Кант висловив думку, що свобода і моральність мають високу цінність навіть в умовах війни. Він обґрунтував, що люди повинні діяти відповідно до загально моральних принципів, навіть коли стикаються з випробуваннями війни. Одна з його важливих ідей про моральність була сформульована через поняття категоричного імперативу, який вимагає діяти за загальними принципами, які можна застосувати у всіх ситуаціях, інакше від того, що людина має бажати для себе, є те, що вона має бажати для всіх інших.

Щодо свободи, І. Кант вважав, що люди мають бути свідомими учасниками у формуванні своєї власної волі й моралі. Він підкреслював важливість автономії особистості та відповідальності за власні вчинки. Одна з відомих цитат Канта про це звучить так: «Дві речі наповнюють душу завжди новою та більш глибокою приголомшливістю і захватом, чим чимало вивчення, як те небо наді мною, та моральний закон усередині мене». Його погляди, особисто для мене, не тільки як громадянина своєї країни, а й як людини, близькі. Не зважаючи на мою національність, громадянство, стать та орієнтацію: мої права як людини, вже потім як громадянина, мають бути збережені та захищені.

На жаль, ці права та свободи в час війни порушують не лише вороги, які вторглися на наші землі, але й несвідомі, з відсутністю власної думки, громадяни, що вірять у пропаганду, даючи загарбнику змогу сильніше впитися в нас пазурами. Але найстрашніше, коли права та свободу порушують ті, хто мав би її оберігати, це – сама держава, а точніше влада якій довірився народ. Влада використовує агресивний апарат примусу щодо громадян, закриває очі на злочини, які не менш страшні, а ніж війна. «Покарання без ізоляції від суспільства: Закон про апробаційний нагляд підписано!». Президент України підписав закон № 9185, 26.09.2023. Це пом'якшення в таких пунктах як: умисне легке тілесне ушкодження, домашнє насильство, експлуатація дітей, примушення вступу у статевий зв'язок. Такі пом'якшення, на маю думку, це злочин проти громадян та їх свобод, адже не можна вважати свободою розв'язування рук гвалтівникам та насильникам. Такі порушення прав і свобод мало помічають в умовах війни. Влада не пояснює громадянам мету прийняття таких законів, пригнічує висловлювання своєї думки щодо важливих питань, апелюючи тим що «В країні війна..!».

Схожі речі відбувалися і в часи Другої світової війни. Країни вводили серйозні обмеження свободи в інтересах військової мети. Обмеження включали цензуру, обмеження прав громадян та інші заходи, спрямовані на підтримку військових зусиль. Західні демократії після війни намагалися відновити права та свободи громадян.

У часи Холодної війни свобода була однією з ключових цінностей, що відрізняли Західну світову ідеологію від радянської ідеології. Західні країни підкреслювали важливість свободи слова, свободи вибору та громадянських свобод як принципів своєї системи. Після другої світової війни та під впливом

трагедій, таких як Голокост, Генеральна Асамблея ООН прийняла Загальну декларацію прав людини 10 грудня 1948 року.

Я є вільна людина, я громадянка України, щосили хочу зберегти свободу, якщо не фізично, то хоча б психологічно, розумово, захистити себе від нав'язливих, небезпечних думок, які можуть знищити свідомість.

Отож, підсумовуючи все вищесказане, можна зазначити, що свобода це те, що дано нам з народження і жодна інша людина не може обмежувати цю свободу, навіть, а особливо під час війни. Пригнічуючи права і свободи неможливо зберегти цілісність народу. Особливо, якщо свободу пригнічує сама держава, яка має захищати свій народ. В історії чимало прикладів, як позитивних, так і негативних. Історія буде циклічною доти, поки ми не почнемо її справді розуміти та припинимо брати звідти негативні приклади. Важливо відзначити, що в умовах війни, обмеження свободи часто походять не лише від зовнішніх ворогів, але й від власної влади. Це може бути ще більш тривожним, оскільки влада має обов'язок захищати права своїх громадян, а не порушувати їх. Ми маємо формувати та берегти власну свідомість і мораль, як зазначав Кант, адже свідомі та морально сформовані особистості й можуть відстоювати власну свободу та права.

БІЛЕЦЬКА Христина,
студентка групи РО1В21

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент ПЛАХТІЙ М.П.

«ЖИТИ ЗА СОВІСТЮ – ВАЖЛИВІШЕ ЗА БУДЬ-ЯКІ ВІРОСПОВІДАННЯ»

Андрей Шептицький

Кожен у житті має свої принципи, свої правила та свою правду. Люди проживають життя часто не задумуючись над тим, чи гідно вони живуть, чи могли б вони прожити його по-іншому. Але як це по-іншому? Що це значить? Кожен з нас, ще в дитинстві робить свій вибір, закінчивши школу та вступивши до університету. Але не завжди цей вибір є правильним, перш за все для самих нас. Дехто навіть не починає працювати за фахом, і знаходить себе в іншій сфері, але є і такі, хто все життя ходить на свою «улюблену» роботу і від цього дуже страждає. Та хіба ж це за совістю по відношенню перш за все до самих себе? Невже можна так прожити своє одне життя?

Люди мають цінувати те, що в них є, любити себе та світ, який їх оточує. Але чи завжди вчинки людей є гідними? Люди – найцікавіші, найдосконаліші та найрозумніші істоти на землі. Але в той же час ми не можемо заперечувати той факт, що більшість проблем на землі не спричинені кимось іншим (тобто людьми), і тому людині потрібно постійно контролювати свою поведінку, тому що час від часу є спосіб обійти реальність і переконати себе та інших у своїй безкарності.

Я переконана, що закон придумали саме для того, щоб мінімізувати це «бажання» і створити щасливе суспільство, де всі рівні. Суспільство не може існувати без права, тому що закон – це право, яке регулює відносини між людьми, допомагає запобігати та вирішувати конфлікти.

Можливо, це проблема не лише закону, а й нас самих? Чи завжди ми дотримуємося закону, чи іноді порушуємо його? Якщо люди його порушують, чи роблять вони це свідомо чи через незнання? Можливо, все буде інакше. Хтось навмисно порушує закон, а хтось намагається виправдати свої дії словами: «Я маю право!». Але як тільки залучаються інші люди, риторика різко змінюється, тому що ми відразу чуємо: «Ти повинен це зробити!». Тут важко не погодитись із цитатою Ш. Лемеля: «Ми встановлюємо правила для інших і винятки для себе», але що буде з суспільством, якщо всі будуть слідувати такому гаслу? Відсутність елементарного порядку, тотальна корупція, злочинство на всіх рівнях, низький рівень моральної культури та засилля правового нігілізму – без дотримання закону суспільство чекає повний набір бід.

Чи можна порушувати закон, коли ніхто не контролює? Щоб відповісти на це питання, хотілося б запитати: «Чи варто порушувати закон?». Розумієте, коли людина порушує закон, вона в першу чергу завдає шкоди собі. Вчиняючи вбивство, злочинець позбавляє життя особи, яка прямо чи опосередковано принесе йому користь у майбутньому. Ми знаємо, що світ неповний без нас. Крадіжки зменшують надходження до державного бюджету та спричиняють непотрібні витрати, що призводить до недофінансування державних установ, особливо шкіл та лікарень, де родичі злочинців можуть навчатися чи лікуватися. Навіть якщо людина вчинить невеликий злочин, вона спершу завдасть шкоди собі. Порушення правил дорожнього руху може загрожувати вашому життю та здоров'ю. Викинуте в невідповідних місцях сміття може забруднювати навколишнє середовище, що може мати негативні чи навіть фатальні наслідки для здоров'я людини.

Я вважаю, що якби було навпаки, життя у всіх складалося б по-іншому: «Я маю обов'язки!», «Ти маєш права!» Такі закони справили на мене глибоке враження, а перед законом усі рівні. Кожен, незалежно від соціального статусу, віку та віросповідання, зобов'язаний дотримуватись закону. Це не залежить від того, бачив хтось чи не бачив, як хтось порушує закон. Я переконана, що ще одним важливим мірилом законослухняності має бути совість. Совість – це здатність людини контролювати свою поведінку та об'єктивно оцінювати свою поведінку. Совість – це найбільша чеснота людини. Совість, як казали стародавні греки – це справедливий суд доброї людини, бо совість – тисяча свідків. Отже, жити за совістю – важливіше за будь-які віросповідання, як говорив митрополит Андрей Шептицький.

БЛИК Соломія,
студентка групи Nim1-B20
Науковий керівник:
к. політ. н., доцент ВІННІЧУК О. В.

ХАРИЗМА ТА ЇЇ РОЛЬ У ПОЛІТИЦІ

Останнім часом прискіпливо зростає увага до особистостей політичних лідерів, оскільки сучасний політичний процес показує, що особистісні якості лідерів мають значний вплив на формування політичної влади. Зазвичай, реальний вплив на систему забезпечує не проста середньостатистична людина, а та, хто має певні індивідуальні якості, які виділяють її серед інших. Такі люди є т. зв. «харизматичними особистостями» і наділені неординарними якостями. Характерними рисами харизматичних індивідів є переконлива зовнішність, незалежний характер, хороші риторичні здібності, здатність викликати захоплення в інших своєю особистістю, гідна і впевнена в собі поведінка. У сучасному світі розвиток харизматичного лідера неможливий без його/її активної взаємодії з громадськістю, ЗМІ, політичними партіями та громадськими організаціями. Однак, якщо лідери не володіють справжньою харизмою, вони не можуть ні створити її самі, ні штучно знищити. Тому засоби масової інформації можуть бути використані для створення образу харизматичного лідера на основі притаманної йому харизми. Таким чином, такі особистості можуть суттєво змінити подальший хід історії, якщо не вплинути на нього безпосередньо. Крім того, поведінку харизматичних індивідів важко передбачити. Тому для забезпечення стабільного функціонування суспільства необхідно виявляти таких особистостей, аналізувати та прогнозувати їхній вплив на політичний процес. Саме це обумовлює актуальність написання есе з цією проблематикою.

В Україні терміни «політична харизма» та «харизматичний лідер» є популярними, але використовуються більше в публіцистичних чи повсякденних, ніж в наукових колах. Наприклад, часто можна почути вислів “він наділений харизмою” який означає, що людина справляє сильне враження на інших, що вони сприйнятливі до її чарівності і готові йти за нею. Проте ця людина може бути політично недосвідчена і аж ніяк не пов’язана з політикою. Загалом, в українській політичній науці тема політичної харизми є недостатньо розробленою порівняно з рештою світу. На жаль, термін «харизма» наразі втрачає своє значення в політичній науці, його цінність і теоретичне значення ставляться під сумнів. Тому проблемою при написанні цього есе є відсутність систематизованих знань про політичну харизму.

Термін увів у соціологію Ернст Трельч. Однак поняття харизматичної влади було важливим для аналізу ідеальних типів держави німецьким соціологом Максом Вебером. Він стверджував, що харизма – це якість людини, яка визнається винятковою, завдяки якій її вважають наділеною надприродними, надлюдськими або принаймні специфічно особливими здібностями та якостями, недоступними іншим людям. Явище харизми виникає

в малих і особливо у великих групах, в яких відбувається персоніфікація ідеалів в процесі об'єднання. Найчастіше харизма виникає в екстремальних історичних умовах, коли з'являється відповідна соціально-психологічна потреба. Якості харизматичного лідера, який діє на релігійній чи політичній арені, містифікуються. Його сприймають як пророка, гігантську історичну постать, спасителя, напівбога, який виконує «велику місію», і приписують йому всі успіхи його послідовників. Серед таких постатей можна зазначити засновників релігії, як пророк Магомет, Будда, Мойсей та Христос, великих державних та військових діячів, таких як Наполеон, Муссоліні, Гітлер тощо.

Разом із такими термінами, як влада, легітимність і політичний конфлікт, термін «харизма» є однією з основних категорій політичної науки. Водночас «політична харизма» є однією з категорій, навколо якої майже постійно точаться дискусії. Одні науковці активно застосовують це поняття до вивчення сучасних політичних процесів, інші говорять про його неадекватність або недоречність. Безумовно, надмірна харизматичність і надмірна самовпевненість можуть негативно вплинути на ефективність роботи лідерів, особливо якщо вони схильні переоцінювати або недооцінювати свої здібності. Доброзичливість, близькість до людей, гумор, дотепність, гарна зовнішність і легка зневага до умовностей завжди допомагали перемагати на виборах. Допомогали також політична позиція, характер і досвід лідерства. Однак останнім часом особистісні якості, пов'язані з харизмою, розглядаються виборцями як більш важливі, ніж досвід або позиціонування кандидата.

Одним із яскравих прикладів є те, що напередодні виборів у США 2020 року виборці-демократи були дуже зосереджені на здатності свого кандидата бути обраним, оскільки перед ними поставав «харизматичний політик» Дональд Трамп, якого було важко перемогти, тож вони зосередилися на харизмі. Проблема в тому, що зосередження на харизмі – погана ідея. Але навіть сьогодні харизма важливіша, ніж будь-коли, з двох причин. По-перше, політики перетворюються на особисті онлайн-бренди, популяризуючи себе в таких соціальних мережах як Instagram, Twitter і навіть TikTok. Крім того, вони створюють власні мерчі, фейкові скандали, меми тощо задля привернення уваги. По-друге, люди в більш індивідуалістичних культурах більше цінують харизму лідерів, а США стають надзвичайно індивідуалістичними. Це означає, що харизма може відігравати дедалі важливішу роль в оцінці лідерів, ніж їхні вчинки. З огляду на раніше зазначене, я вважаю, що було б помилкою зосереджуватися на харизмі, оскільки харизма має дуже мало спільного з тими речами, які мають бути важливими для виборців.

Отже, можна зробити висновок, що харизма у політиці є однією з найбільш суперечливих категорій у політичній науці. Харизма – це здатність впливати на інших людей, приймати за них рішення і вести їх за собою. З її допомогою громадяни легше підкоряються лідерам. Харизма сягає глибоких історичних витоків та бере важливу участь у створенні образу сучасного лідера. Важливо зазначити, що на сьогоднішній день харизма відіграє важливішу роль при виборі кандидата, аніж його/її досвід та освіченість.

БОДНАР Юля,
студентка Р1-В23 групи
Науковий кеарівник:
к. філос. н., доцент НАЙЧУК А.В.

«НЕ ШУКАЙ ЩАСТЯ – ВОНО ЗАВЖДИ У ТЕБЕ В СЕРЕДИНІ»

Піфагор Самоський

Дискусії щодо питання «щастя» є характерними для людей будь-якого віку чи часу, коли вони живуть на світі.

Автором цього короткого, влучного та оригінального вислову є Піфагор - давньогрецький філософ, релігійний та політичний діяч, який жив із 570 року по 497 рік до нашої ери, засновник піфагореїзму.

На мою думку, поняття «щастя» є досить суперечливим, адже для кожної людини воно має своє значення. У цілому, як подають словники, це стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдоволення й безмежної радості, яких зазнає хто-небудь. А «безмежну радість» можуть викликати різні чинники людини. До речі, як внутрішні, так і зовнішні. Для когось «цілковите задоволення життям» залежить від матеріального стану. Чим більший у тебе дім, більша кількість квартир, автомобілей, вищий статус в суспільстві, тим ти щасливіший. Для інших людей – це духовні речі: сім'я та здоров'я, мир, релігія, спокійне життя, добробут, затишок в домі та взаєморозуміння, любов між близькими.

Першій категорії людей властивий постійний рух, прагнення, швидкі дії та вчинки. Такі люди біжать за своїм «щастям» не зупиняючись. Здавалось б, хіба це погано, що в людини є такі амбіції та пріоритети? Але насправді, під час цього «марафону» людина забуває про все на світі. Про сім'ю, рідних, друзів. Про елементарні речі, які складать наше буденне життя. І про те духовне, яке насправді дуже важливе. Вони не помічають нічого і нікого окрім своїх планів.

Такі люди зазвичай живуть самі для себе. Не прислухаються до внутрішнього стану. А це погано. І як результат, під кінець свого буття на цій планеті, вони розуміють: всі ті матеріальні статки – це ніщо, якщо немає біля себе люблячих близьких, вірних друзів, миру та затишку в домі.

Свої міркування я хочу підкріпити ще одним влучним висловом Генрі Девіда Таро, американського письменника, мислителя, суспільного діяча але вже зовсім іншої епохи існування людства (19 століття). Він одного разу сказав: «Щастя схоже на метелика; чим більше ви будете його переслідувати, тим більше віно буде уникати вас, але якщо ви звернете увагу на інші речі, він прийде і м'яко сяде вам на плече».

На мою думку, у змісті цих двох цитат є багато чого спільного. Єдине важливе, що їх відрізняє – це роки, яким вони датуються. 500-і роки до нашої ери і 19-е століття. Тут можна зробити висновок, що ця тема справді завжди була, є і буде актуальною.

Я вважаю, що людині за будь-яких обставин треба завжди пам'яти і не забувати про себе, відчувати всій внутрішній стан, свій духовний стан. Жити в

гармонії з собою, тобто робити себе щасливою кожного дня. Оточувати лише найкращими людьми (тими, хто справді хвилюється за тебе, вислухає та зрозуміє в усіх ситуаціях, підтримає та щиро порадіє за твої успіхи), обов'язково прислухатися до свого здоров'я, бо це найголовніший скарб у житті. І якщо раптом воно буде погане або ж його зовсім не буде, то ніякі великі будинки, квартири чи десятки автомобілів не допоможуть вже ніяк. Не зосереджуватися на поганому, не нервуватися через дрібниці. Це і буде те щастя, яке є в кожній людині всередині. І яке буде мати надію, що воно ніколи не зникне в житті.

БУЛДАКОВА Яна,
студентка ІstP1-B21 групи

Науковий керівник:
к. філос. н., доц. СУЛЯТИЦЬКАТ.В.

ПРАВО ЛЮДИНА НА СВОБОДУ ВІРОСПОВІДАННЯ ТА ЙОГО ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Право людини на свободу віросповідання є одним з основних прав людини, яке має бути гарантовано державою. Це право не тільки є важливим складником свободи совісті, але й відіграє ключову роль у будівництві толерантного, різноманітного та гармонійного суспільства. Право визнане багатьма міжнародними документами, такими як Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966 р.) та Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.).

Я вважаю, що свобода віросповідання означає, що кожна людина має право на вільний вибір своєї релігії, а також право на публічне чи приватне віросповідання, або не віросповідання. Це право дозволяє людям думати, висловлювати й діяти згідно з тим, у що глибоко вірять. Релігійна свобода - це більше, ніж "свобода поклонятися" в синагозі, церкві чи мечеті. Свобода релігії або переконань, включають можливість виконувати релігійні обряди в умовах миру і безпеки. Право гарантує те, що ніхто не може змусити людину відмовитися від своїх основних цінностей та переконань. Люди можуть діяти відповідно до своєї свободи совісті та віри, не будучи примушеними йти на компроміс зі своїми переконаннями для відповідності вимогам культури чи уряду.

Принцип свободи віросповідання вважають універсальним фундаментальним правом людини, проте в багатьох країнах сьогодні діють дискримінаційні закони, які перешкоджають реалізації принципу релігійної свободи в цілому. У всьому світі існують різні суперечливі закони, що обмежують релігійну свободу, такі як закони про богохульство, мову ненависті, закони про підбурювання до заклоту та закони, що обмежують свободу слова.

Одним із прикладів державного забезпечення свободи віросповідання є Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» № 987-ХІІ —

Закон України, прийнятий Верховною Радою України в 1991 році. Завданнями цього Закону є: гарантування права на свободу совісті громадянам України та здійснення цього права; забезпечення відповідно до Конституції України, Декларації про державний суверенітет України та норм міжнародного права, визнаних Україною, соціальної справедливості, рівності, захисту прав і законних інтересів громадян незалежно від ставлення до релігії; визначення обов'язків держави щодо релігійних організацій; визначення обов'язків релігійних організацій перед державою і суспільством; подолання негативних наслідків державної політики щодо релігії і церкви; гарантування сприятливих умов для розвитку суспільної моралі і гуманізму, громадянської злагоди і співробітництва людей незалежно від їх світогляду чи віровизнання.

Нав'язування конкретних релігійних ідей і дій усім громадянам також відкидає свободу совісті. Кожна людина має свободу дотримуватися своїх індивідуальних релігійних поглядів. Релігійна свобода не дозволяє більшості використовувати владу держави для нав'язування своїх переконань іншим. Це захищає всіх - як релігійні, так і нерелігійні спільноти - від того, щоб уряд не став настільки могутнім, що міг би вказувати людям, що їм думати і як діяти.

Також прикладом державного регулювання є Перша поправка до Конституції США, де прописано, що кожен громадянин має право сповідувати свою релігію або не сповідувати жодної. Цей пункт відокремлює церкву від держави, але не відокремлює релігію від політики чи суспільного життя. Окремі громадяни можуть вільно виносити свої релігійні переконання на публічну арену. Але державі заборонено надавати перевагу одним релігійним поглядам над іншими або навіть надавати перевагу релігії над не релігією. Ця фундаментальна свобода є головною причиною, чому США вдалося уникнути багатьох релігійних конфліктів, які чимало виникають в інших країнах.

Зусилля, спрямовані на просування свободи релігії чи переконань на міжнародному рівні, зосереджені насамперед на захист переслідуваних релігійних спільнот, що перебувають під загрозою протидії релігійній ненависті, дискримінації та ксенофобії; також існує підтримка діалогу між різними релігійними групами там, де релігійні питання є основним чинником напруженості між громадами.

Проте є країни у яких свобода віросповідання не визнається і не захищається законом, а тому на практиці уряд суворо обмежує її. У Саудівській Аравії згідно з Основним Законом 1992 року, сунітський іслам є офіційною релігією, а основним джерело права є Коран і Сунна (перекази й висловлювання пророка Мухаммеда). Уряд загалом дозволив шийтські релігійні зібрання та немусульманські приватні релігійні практики. Однак деякі мусульмани, які не дотримуються урядової інтерпретації ісламу, стикаються зі значною політичною, економічною, правовою, соціальною та релігійною дискримінацією, включаючи обмежені можливості працевлаштування та освіти, недостатнє представництво в офіційних установах, обмеження на релігійну практику.

У Сирії Конституція та інші закони захищають релігійну свободу, хоча уряд наклав певне обмеження на це право. Конституція передбачає свободу

віросповідання та релігійної практики, якщо релігійні обряди не порушують громадський порядок. Повага до релігійної свободи з боку уряду знизилася протягом останніх років. Уряд посилив переслідування за членами релігійних груп, які, на його думку, становлять «загрозу», в тому числі за членами сунітської більшості в країні. Це відбувалося паралельно з ескалацією громадянського конфлікту, в результаті якого з початку повстання в 2011 році було вбито понад 35 000 цивільних осіб. Були достовірні повідомлення про те, що уряд переслідував громадян на основі їхньої релігійної приналежності в районах Хомса і Алеппо.

Хоча опозиція до уряду почалася як серія мирних протестів із закликами до реформ і припинення зловживань режиму, уряд зневажливо поставився до протестів, і стверджував, що протестувальники і опозиціонери пов'язані з «крайніми ісламістськими угрупованнями». Іноді деякі протестувальники асоціювали з режимом усю алавітську меншину, покладаючи на алавітів відповідальність за жорстокість режиму і вбивства цивільних осіб. Як наслідок, алавіти стали особливою мішенню для репресій, оскільки напруженість, насильство і вбивства зростали між сунітськими і алавітськими громадами.

На жаль, у різних країнах світу існують ситуації, коли свобода віросповідання порушується, і люди стикаються з дискримінацією або переслідуванням на основі їх релігійних переконань. Такі ситуації негативно впливають на індивідуальні та колективні права людини, але міжнародна спільнота працює над тим, щоб запобігти таким порушенням і захистити право кожної людини на свободу віросповідання через різні організації та міжнародні угоди (наприклад, Рада ООН з прав людини, Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, «Міжнародна амністія»).

На моє переконання, для просування ідеї свободи віросповідання на державному рівні ключове значення має обізнаність. Поінформованість можлива лише за наявності людей, які вірять, що свобода віросповідання є правом. Необхідно змінити тенденцію, коли держави впроваджують закони, що обмежують це право. Наразі цей поворот можливий через підвищення обізнаності громадськості, посилення тиску на уряди для проведення реформ і, нарешті, через просування в соціальних мережах.

Просування на державному рівні релігійної свободи також означає прийняття та розуміння інших релігій і культур. Уряд повинен докладати зусиль для запобігання дискримінації на основі релігійних переконань. Це означає встановлення законодавства та системи судочинства, які ефективно реагують на випадки порушення прав людини на свободу віросповідання. Держава повинна гарантувати свободу культурної діяльності, створюючи необхідні умови для проведення релігійних обрядів, будівництва молитовних будинків та сприяння релігійним громадам.

На завершення свого роздуму підсумую, що релігійна свобода приносить користь кожному. Вона ставиться до всіх людей однаково – до християн, євреїв, мусульман, агностиків та атеїстів. Релігійна свобода зберігає різноманітність України та інших держав, де люди різних віросповідань, світоглядів і переконань можуть мирно жити разом, не боячись покарання з боку уряду. Для

того, щоб забезпечити мирне і єдине майбутнє для прийдешніх поколінь, громадяни повинні поступово просувати свободу релігії шляхом підвищення обізнаності про неї. Державне забезпечення цього права є важливою відповідальністю держави, що включає створення правового каркасу, запобігання дискримінації, гарантування свободи культової діяльності. Міжнародні організації та конвенції повинні працювати з урядами, проводити розслідування і розглядати скарги, щоб виявити порушення і закликати причетні сторони припинити порушення прав людини на релігійну свободу і захистити ці права. Тільки шляхом дотримання цих принципів можна побудувати справедливе та толерантне суспільство, де кожна людина може вільно вибирати та виражати свої релігійні погляди.

ГАЙДЕЙ Ірина,
студентка групи Ua1-B21
Науковий керівник:
к. філол. н., с. викл. ШЕВЧУК З.С.

ПЕРЕДУСІМ ТРЕБА БУТИ СОБІ ЦІЛЛЮ

Я ще з дитинства запитувала себе про сенс життя. Хоча напевно кожна людина ставила собі це питання, тому в цьому я не самотня. Кожен і кожна відчайдушно шукали ціль, заради якої варто було б жити. Інша більш екзистенційна проблема - для чого це все? Як на мене, для того, щоб не проміняти своє існування на безцінь. Не просто стати одним із мільярдів носіїв життя на цій планеті, а стати собою. Не залишитись лише у пам'яті близьких після смерті, а ще при житті залишити за собою думку, яка буде спрямовувати інших. Я знаю безліч особистостей, які втратили себе, хоча мені більше подобається слово «втратились». За своє коротке життя я бачила як іскра, яка розгоралась ідеями та бажаннями та гасла, так і не намагаючись стати діями... Догорала як сірник. Я бачила, як ця іскра спалювала все довкола і обпікала близьких. І мене це лякало. Я боялась стати ніким, я боялась бути ніким, боялась не знайти ту ціль, яка поведе та врятує мене... Тому я стала собі ціллю!

Я сама для себе рятівний круг. Я – дороговказ та поводитир. Я – стимул. Я – причина та сенс. І це не егоїзм, це не самозакоханість, – це усвідомлення самоважливості. Бути собі ціллю – це шліфувати себе щосекунди, вирізьблювати думки, визнавати недоліки та змінюватись, вчитись, знаходити шлях та завжди брати реванш, якщо програєш. Це стати для когось цінністю, але передусім бути цінністю до себе. Це боротьба з собою, яка для мене триватиме все життя.

На цьому шляху найважче – це переконувати себе щоразу, коли втрачаю надію і триматись на межі до вигорання. Потрібно змушувати себе діяти силою. Насправді інколи це нагадує діалог з дитиною на серйозну тему. Діти не розуміють причин та мотивів, доводиться підбирати слова, грати за їхніми правилами. Так само і мені щодня доводиться вести з собою діалог, повторювати завчені до автоматизму фрази, знаходити компроміси,

сперечатись зі своїми думками, згадувати задля чого я це все проходжу та продовжувати діяти. Адже моя ціль це не щось неможливе, моя ціль – це я. Звісно, я не здатна на все, проте я переконана, що здатна усе хоча б спробувати. Адже за кожен прожитий мною день йде наслідок, який впливає на жмуток долі: мою, моїх рідних, моєї майбутньої сім'ї та наступних поколінь. І я готова на самопожертву заради інших.

Зараз я роблю найважливішу інвестицію – в себе. Я обрала хрест, який нестиму все життя. Ольга Кобилянська подарувала цінну пораду: тепер я маю таку свободу, щоби бути собі ціллю!

ЗЕЛІНСЬКА Світлана,
студентка Ang1-B20 групи

Науковий керівник:
к. політ. н., доцент ВІННІЧУК О. В.

ХАРИЗМА ТА ЇЇ РОЛЬ У ПОЛІТИЦІ

Харизма – це особливі якості, притаманні людині, які викликають повагу до себе, віру в її можливості. Ці якості роблять людину впливовою та привабливою для інших. Харизматичною можна назвати ту людину, яка впевнена у собі та у своїх ідеях, може вести за собою інших, мотивувати їх та надихати.

Харизма, ця особлива якість, якою володіють впливові лідери, безсумнівно, відіграє важливу роль у політиці. Її присутність відіграє ключову роль у прийнятті політичних рішень, формуванні довіри та мобілізації громадськості. Харизма в політиці – це не просто ефектний вигляд і харизматична манера поведінки, а складне поєднання особистісних якостей, які приваблюють оточуючих та мають сильний емоційний вплив.

Чому саме харизма відіграє ключову роль у сприйнятті лідерів та їх впливі? Першою причиною є те, що харизматичні лідери можуть привернути увагу своєю привабливістю. Вони можуть надихнути людей. Харизматичні лідери вміють емоційно зв'язуватись з громадськістю, цим самим роблячи їхні повідомлення більш прийнятними та зрозумілими. Харизматичність лідера сприяє створенню віри в його здатність досягати поставлених цілей та вплинути на ситуацію. Лідери з харизмою мають силу переконання. Вони здатні переконати людей у важливості своєї візії та вирішенні конкретних проблем.

Історії відомо багато прикладів харизматичних лідерів, таких як Мартін Лютер Кінг чи Нельсон Мандела, які завойовували серця та розуми своєю харизмою та ідеями. Мартін Лютер Кінг, американський громадський діяч та активіст за права людини. Він виступав за мирні методи боротьби за рівність і права афроамериканців у США. Кінг володів неабиякою харизмою, його промови про спільність, мир та рівність вразливо впливали на людей, мобілізуючи маси та спонукаючи до змін. Нельсон Мандела, президент ПАР та символ боротьби проти апартеїду. Мандела був не тільки символом боротьби за

свободу, а й харизматичним лідером, який зумів об'єднати різні етнічні групи та вести їх до перемоги у боротьбі за рівність та справедливість.

Мартін Лютер Кінг:

«Я мрію про день, коли будуть оцінювати не кольорову гамму шкіри, а суть характеру».

«Темрява не може вигнати темряву; тільки світло може це зробити. Ненависть не може вигнати ненависть; тільки любов може це зробити».

Нельсон Мандела:

«Ми можемо змінити світ та зробити його кращим. Це наш обов'язок, якщо ми хочемо залишити світ кращим, ніж ми його знайшли».

«Важливе не те, що ти здійснив, а те, який вплив має твій вчинок на життя інших».

Ці цитати відображають глибокі переконання та ідеали великих лідерів, які вплинули на світ своєю мудрістю та відвагою.

У політиці харизма часто стає ключовим елементом успіху, оскільки вона допомагає лідерам не лише стати обличчям певних ідеалів, але й об'єднувати суспільство навколо важливих цілей. Такі лідери здатні залучати підтримку та створювати сприятливі умови для втілення своїх планів.

Підсумовуючи, варто відзначити, що харизма відіграє ключову роль у політиці. Вона визначає сприйняття лідерів та формує громадську думку. Проте важливо усвідомлювати, що харизма не є гарантією успіху чи правильних рішень. Іноді вона може виглядати популізмом або навіть відвертою маніпуляцією. Тому важливо бути критичним до лідерів, які привертають увагу своєю харизмою та аналізувати їхні дії, прийняті рішення.

ІГНАТ Валерія,

студентка Ang1-B20 групи

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент ВІННІЧУК О. В.

МОВНИЙ КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ

Мовний конфлікт в Україні є однією з актуальних та складних проблем, що виник у результаті історичних, культурних та політичних чинників. Ця проблема супроводжується різними поглядами на застосування мови в різних сферах суспільства.

З погляду на історичні події, українська мова протягом довгого часу була пригніченою іншими мовами, особливо російською. Після отримання незалежності в 1991 році, Україна стала розвивати свою національну ідентичність, включаючи питання мови. Прийняття Закону про функціонування української мови як державної мови в 2019 році було одним із кроків до забезпечення пріоритетності української мови.

Мовна ідентичність в Україні має велике значення, оскільки мова є важливим атрибутом національної самосвідомості. Однак існують інші групи,

які вважають російську мову своєю рідною, особливо в східних регіонах України. Різновекторність поглядів заклала основу мовного конфлікту.

Сучасні причини пов'язані з політичними, соціальними та економічними процесами в Україні. Певні політичні сили використовують мову як інструмент для маніпуляцій та поділу суспільства. Санкції проти вживання російської мови в окремих сферах життя суспільства викликали протистояння та обурення.

Нещодавно в соціальних мережах з'явився пост українського мовознавця, педагогині, науковиці, політикині і громадської діячки Ірини Фаріон, у якому вона з абсолютно зневажливими словами висловилася про російськомовних бійців, які боронять нашу державу. Її висловлювання посприяли розколотості українського суспільства та породили протистояння між українофобами та критично мислячими представниками українського суспільства. Тоді яка мета і кому вигідні чвари між українцями на тлі мовного питання?

Для вирішення мовного конфлікту в Україні потрібно знаходити компроміси та спільні рішення: припинення використання мови як інструменту політичного підпорядкування та конфлікту. Політичні рішення мають сприяти згуртованості суспільства, а не його поділу; важливо створити сприятливі умови для вивчення і розповсюдження української мови, а саме забезпечити комунікацію працівників державної сфери українською мовою та заборонити використання російської.

Загалом мовний конфлікт в Україні є складною проблемою, що потребує ретельного розгляду та конструктивного підходу. Спільність нації та мови може бути досягнута лише шляхом діалогу, терпимості, поваги та взаєморозуміння між всіма групами українського суспільства.

КАПЛАН Олександра
студентка групи SoL1-B22

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент СУЛЯТИЦЬКА Т.В.

**«ВІЙНА НЕ ВИРІШУЄ НІЯКИХ ПРОБЛЕМ; ПЕРЕМОГА ДІЄ ТАК
САМО ЗГУБНО, ЯКІ ПОРАЗКА»**

Агата Крісті

Війна є одним із найдавніших та найстрашніших явищ в історії людства. Вона приносить страждання, руйнування та смерть. Багато хто вважає, що саме війна допоможе вирішити будь-які проблеми. Але чи насправді це так?

Деякі люди стверджують, що перемога над супротивником дозволить завершити суперечку та поставити в ній крапку. Однак, на жаль, це не так і внаслідок війни існуючі конфлікти лише загострюються. Ворожнеча та ненависть лише на деякий час притишуються, а самі конфлікти згодом розгоряються з новою силою, викликаючи нові війни. Прикладами цього можуть слугувати такі відомі в історії події як Перша та Друга світові війни.

Перша світова війна була розрахована на швидке вирішення конфлікту між великими державами, проте вона тривала чотири роки і призвела до загибелі мільйонів людей. Однак внаслідок порушення умов договорів і незадоволення певних країн почалась Друга світова війна, яка була ще кривавішим конфліктом, адже призвела до загибелі понад 60 мільйонів людей і знищення цілих країн. Вона також призвела до створення Організації Об'єднаних Націй, яка була покликана запобігти майбутнім війнам, однак так не змогла запобігти численним конфліктам, які відбулися після 1945 року.

Суспільство постійно веде боротьбу за території, ресурси, робочу силу, незалежність, владу, релігію тощо. І в результаті кожної війни незмінно є двоє, а саме переможець та переможений, але чи є між ними велика різниця?

Так, переможець стає героєм для всього світу, він отримує репарації та славу, однак ці відчуття дуже швидкоплинні. Згодом про це всі забудуть і герой залишиться один на один зі своїми проблемами. Йому потрібно буде самому, власними зусиллями, відновлювати країну, економіку та інші аспекти суспільного життя.

Переможений же буде змушений виплачувати репарації, заново налагоджувати контакти з усіма, звичайно, якщо це буде можливо та відновлювати власну країну.

Однак, що переможця, що переможеного в результаті очікує багато роботи, адже війна – це жорстоке та деструктивне явище, яке завдає величезних збитків усьому суспільству. Вона залишає після себе багато горя та сліз, розділені сім'ї, людей з психологічними та фізичними травмами, чимало знищених будівель і культурних пам'яток та зруйновану економіку. Однак найгірше, що приносить війна - це смерть. Адже зруйновані будівлі можна відбудувати, економіку - відновити, а мертвих людей до життя повернути неможливо.

Сучасна війна в Україні є ще одним яскравим прикладом того, як війна не вирішує ніяких проблем. Вона призвела до загибелі тисяч людей, руйнування інфраструктури та масової евакуації населення, яке навряд чи повернеться назад в країну.

Отож, як і казала Агата Крісті, війна не вирішує ніяких проблем, а лише приглушує їх на деякий час та створює нові. Перемога ж від поразки нічим

КОЗАРУК Анастасія,
Студентка групи SoL1-B22

Науковий керівник:
к. філос. н., доцент СУЛЯТИЦЬКА Т.В.

ЩАСЛИВА ЛЮДИНА ТА, ЯКА ЗАЙМАЄТЬСЯ УЛЮБЛЕНОЮ СПРАВОЮ

Кожен хоча б раз у житті, ставив собі питання : «Що таке щастя?». А яка ж людина може бути по-справжньому щаслива? Звичайно, що в кожного буде своя відповідь, бо в усіх різні цінності в житті. Я вважаю, що щаслива людина,

яка себе відчуває здоровою , гармонійною, коханою та потрібною. Для когось бути щасливим – це здійснити заповітну мрію, а інші вміють шукати щастя в буденних речах. Щастя з'являється інколи раптово , коли ти його не чекаєш. Щаслива людина має поруч друзів, яким може довіряти та відчуває завжди їхню підтримку. Яка має любиму родину та кохану людину. Але одним із найважливіших факторів, який впливає на відчуття «повного щастя», є заняття улюбленою справою. Хіба не важливо, прокидаючись, думати про те що, ти хочеш іти на роботу, і для тебе це не тягар, а задоволення. Людина, яка займається улюбленою справою , має вогник в очах та бажання працювати над собою. Вона має цілі в житті до яких невпинно рухається. Вона планує своє майбутнє, свій розвиток та ріст. Відомий український філософ Григорій Сковорода мав в центрі своєї філософської системи людину, її реальні потреби: самопізнання і загальне щастя. У своїх працях роздумує про щастя людини займатися природною, улюбленою справою і водночас і осудом кар'єризму, гонитви за славою, почеснями, багатством . Я почуваю себе щасливою, адже усвідомлюю , в мене є все, що необхідне для щастя: сім'я, друзі, здоров'я, основне, я навчаюсь та буду працювати за фахом, який мені дуже імпонує. «Бути щасливим – знайти самого себе», – зазначав Григорій Сковорода. Люди постійно знаходяться в пошуках щастя, але інколи потрібно зупинитись і зрозуміти, що ми вже щасливі. Ми самі творці свого щастя.

КУРТИК Олексій

студент групи М1-В20

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент ВІННІЧУК О. В.

«ІДЕАЛЬНА ДЕРЖАВА ПЛАТОНА ТА АРИСТОТЕЛЯ: СПІЛЬНЕ І ОСОБЛИВЕ»

Ця тема важлива для нашого сучасного світу з кількох причин. По-перше, це допомагає нам знову звернутися до основних концепцій справедливості та правосуддя. У сучасному світі, де існують проблеми нерівності та соціальної справедливості, обговорення ідеальної держави може надати корисний філософський контекст для аналізу та розробки шляхів вирішення цих питань.

Друга важлива річ – це розуміння природних прав людини. Концепції Платона та Аристотеля стосовно природних здібностей та прав людини викликають питання про те, як сучасне суспільство розуміє та захищає права громадян.

Третє, обговорення взаємозв'язку ідеологій та політичних систем може допомогти краще зрозуміти основи різних політичних систем та ідеологій. У світлі сучасних політичних змін та викликів, такий аналіз може слугувати основою для кращого розуміння та оцінювання політичних рішень.

Ідея ідеальної держави привертає увагу філософів на протязі віків, але великий внесок у це питання зробили Платон та Аристотель, дві великі фігури грецької філософії. Обидва мислителі розробили свої концепції ідеальної

держави, визначивши спільні риси і виокремивши власні особливості своїх поглядів.

Спільність в поглядах Платона та Аристотеля полягає в їхньому бажанні створити суспільство, де гармонія та порядок були б основними принципами. Вони підтримували ідею натурального порядку, у якому кожен клас чи індивід мав свою власну роль та функцію. Це створювало основу для організованого та збалансованого суспільства, де кожен громадянин брав участь у загальному благополуччі.

Однак, враховуючи ідею ідеальної держави, відомої як «Республіка», Платон визначав елітний клас філософів-правителів, які володіли мудрістю та знаннями і володіли б політичною владою. Його підхід може виглядати втіленням ідеї «влади мудрих», але одночасно відчужує інших громадян від активної участі у прийнятті рішень.

Аристотель, у свою чергу, визнавав потребу в політичній рівності та участі всіх громадян у владі. Він розглядав суспільство як сукупність індивідів, які повинні мати можливість впливати на прийняття рішень через політичну участь. Його погляд вказує на важливість врахування думок та потреб всіх громадян у формуванні ідеальної держави.

Окрім того, в обох концепціях важливу роль відводиться освіті. Платон та Аристотель підкреслювали необхідність навчання та виховання громадян для створення ідеальної держави. Освічені громадяни, за їхньою думкою, мали бути краще підготовленими до виконання своїх обов'язків і розуміти загальні інтереси суспільства.

У своїх поглядах на ідеальну державу, Платон та Аристотель відображали свої власні переконання про те, як повинне функціонувати ідеальне суспільство. З одного боку, Платон прагнув до вищого інтелектуального лідерства, вважаючи, що мудрість повинна бути головним фактором у прийнятті рішень. З іншого боку, Аристотель виділяв рівноправ'я та участь усіх громадян як ключові складники ефективної держави.

Отже, обидва підходи мають свої переваги та недоліки. Важливо збалансувати ідеї Платона та Аристотеля, враховуючи як мудрість еліти, так і участь громадян у політичному процесі. Справжня ідеальна держава, на мою думку, повинна враховувати різноманіття та рівноправ'я, створюючи суспільство, де кожен може робити внесок у загальне добро.

ЛАВРИНЧУК Ольга,
студентка групи Ua1-B21

Науковий керівник:
к. філол. н., с. викл. ШЕВЧУК З.С.

ПОСТПРАВДА: ІГРИ ФАКТІВ ТА ЕМОЦІЙ У СВІТІ ІНФОРМАЦІЇ

У світі, де інформація – валюта, а емоції – мова, яку всі розуміють, постправда виходить на сцену. Факти стають акторами у виставі емоцій, і

сюжет цієї п'єси дуже часто не пов'язаний із справжньою об'єктивністю. Розглянемо це явище через призму кількох основних аспектів.

Гра на емоції. Факти самі по собі можуть бути нудними, але якщо ви їх замішаєте з емоціями, вони стають живими. Те, як подається інформація, може перетворити звичайну подію на драму чи комедію. Іноді той, хто краще грає на емоціях, отримує більше уваги. Грає вплив ЗМІ на сприйняття. Засоби масової інформації, взявши ролі режисерів, обирають ракурс, з якого показати факт. Вони можуть відігравати наші емоції, ставлячи подію в світле чи темне, драматичне чи легке. Тут факти подаються як частка сюжету, а не об'єктивна правда.

Соціальні мережі як арена вистави. Сучасне інформаційне театральне мистецтво активно грається на соціальних мережах. Творці контенту вміло взаємодіють із глядачами, викликаючи в них емоції. Зображення фактів стає не тільки завданням інформування має мету викликати реакції.

Психологічна драма громадської думки. Відбиваючись від стін суспільної свідомості, факти знаходять своє місце в психологічній драмі громадської думки. Емоції, викликані фактами, формують ставлення громади до подій, а сценарій цієї п'єси визначається не лише об'єктивністю, але й враженням, яке залишається в душі глядача.

Зневіреність як вартість квитка. Постійне коливання між фактами та емоціями може призвести до загальної зневіреності у об'єктивності інформації. Люди можуть сумніватися у кожному повідомленні, оскільки факти завжди переплітаються з емоційним вираженням.

Правила гри можуть змінюватися, але вміння розрізнити факт від емоції завжди залишатиметься ключем до розуміння світу .

ЛИСИЦЯ Єлизавета,
студентка групи Ua1-B21

Науковий керівник:
к. філол. н., с. викл. ШЕВЧУК З.С.

ДЕТЕРМІНІЗМ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ

«Свобода волі і доля» – одна з найважливіших і суперечливих тем у філософії та психології. Вона охоплює такі питання, як природа людської волі, можливість вільного вибору та вплив зовнішніх факторів на наше життя та рішення. Основний фокус дебатів навколо цієї теми полягає в тому, чи підходить до проблеми з індетерміністської чи детерміністської точки зору. З індетерміністської точки зору ми можемо сказати, що неспроможність детермінізму полягає в його неспроможності виправдати відповідальність людини за свої дії та отримати моральне схвалення чи осуд. Якщо все зумовлено і неминуче, якщо поведінка людини в кінцевому рахунку визначається незалежними від неї обставинами, то вона не може нести відповідальність за свої вчинки.

Загалом кажучи, причинний детермінізм стверджує, що всі майбутні події обов'язково визначаються минулими та теперішніми подіями та законами природи. А детермінізм говорить нам, що всі твердження про минуле, сьогодення чи майбутнє або істинні, або хибні. У цьому випадку свобода волі неможлива, тому що як може бути свобода волі, якщо вже зараз встановлено, правдиве твердження про щось у майбутньому чи ні.

Я не можу не зазначити, що теологічний детермінізм дотримується точки зору, що існує Бог, який визначає, що люди будуть робити через всезнання або через Свою волю, визначаючи їхні дії. Тож постає питання: якщо є вища сила, яка все вирішує за нас, де у нас свобода вибору? (Парадокс свободи волі).

Тому в результаті детермінізм все ж стверджує, що людську поведінку, нічим не обмежену, неможливо уявити, а для індетермінізму немає розумних підстав, тому вирішення проблеми можна шукати лише на основі детермінізму.

Але чи все так просто і однозначно? Звісно, що ні. Розглянемо цю тему з точки зору як філософії, так і психології.

Філософська дискусія про вільну волю розпочалася в античність і триває до сьогодення. Деякі філософи вважають, що люди мають свободу волі, що означає, що вони вільні вибирати та вирішувати власний шлях. Інші вважають, що детермінізм визначає всі наші дії та рішення. Детерміністи вважають, що кожна наша дія є результатом попередніх подій і природних законів, а це означає, що, знаючи всі факти та закони, ми можемо передбачити будь-яке прийняте нами рішення.

Наприклад, філософ Барух Спіноза вірив у детермінізм і стверджував, що свобода волі була ілюзією. Його твердження ґрунтувалося на тому факті, що всі події є результатом природних законів, і тому вільної волі не існує.

Існують філософські спроби злагодити ідею вільної волі з доленосністю, тобто ідеєю, що наше життя і рішення можуть бути заздалегідь визначені або керовані долею чи Богом. Ця концепція відома як "сумісність".

Приклад: Філософ і теолог Августин Аврелій обговорював ідею сумісності вільної волі і божественної долі. Він вважав, що люди можуть обирати свій шлях, але Бог заздалегідь знає їхні рішення.

А, взагалі, провідні дослідники свободи волі стародавнього світу стверджували, що свободи волі немає в Біблії. Міхаель Фреде, провідний дослідник стародавньої свободи волі, зазначає, що «ані свобода, ані свобода волі не згадуються в Септуагінті чи Новому Завіті і, можливо, походять із стоїцизму¹». Він зазначав, що не знайшов мови про свободу волі в Новому Завіті, навіть натяку на це. Він вважав, що ранні отці церкви, ймовірно, розвинули вчення саме від язичників про свободу волі. Доктор Алістер МакГрат, оксфордський вчений, в свою чергу, повністю погоджується з Фредом: «Термін «вільна воля» походить не з Біблії, а зі стоїцизму. Його придумав теолог другого століття Тертус Лянґ, який ввів його в західне християнство».

У свою чергу, в психології проводяться експерименти для дослідження природи вільної волі та впливу зовнішніх чинників на наші рішення. Наприклад, дослідження психолога Деніела Вегнера про "ілюзію свободи волі"

довели, що ми можемо відчувати, що обираємо, але насправді багато рішень приймаються поза межами нашої свідомості.

Експерименти з "з вільною волею" показали, що наші рішення можуть бути передбачені за допомогою мозкових сигналів, які виникають перед тим, як ми реально вирішуємо щось зробити.

Психологи також вивчають вплив середовища на наші рішення та волю. Наприклад, як соціокультурні чинники, виховання та вплив групи можуть визначати наші переконання та поведінку.

Наприклад, дослідження показали, що діти, які виростили в різних культурних середовищах, можуть мати різні моральні цінності та уявлення про вільну волю через вплив свого оточення.

У висновку варто зазначити, що тема вільної воля і доленості залишається однією з найскладніших і дискусійних у філософії та психології. Для багатьох ця тема має безпосереднє значення для розуміння сутності людини та її моральної відповідальності. Філософські роздуми про вільну волю і детермінізм, а також психологічні дослідження про природу наших рішень, роблять цю тему досить складною і багатогранною. Вільна воля та її вплив на наше життя залишаються темою глибоких дискусій і обговорень у світі філософії та психології.

НІАДОВСЬКА Анастасія,

студентка групи Ua1-B21

Науковий керівник:

к. філол. н., с. викл. ШЕВЧУК З.С.

МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Тема мови в Україні сьогодні неабияк популярна і важлива. Звісно дискусії про поняття мовної політики точаться ще з часів незалежності нашої держави. Укладалися і укладаються до цього часу закони про українську мову, про те, що вона є єдиною державною, усі громадяни України зобов'язані нею розмовляти, і багато інших підпунктів. Але чому з кожним роком, місяцем, днем активізується це питання, якою ж мовою говорити в Україні? Чому досі сперечаються про важливість розмовляти державною мовою?

Мовна політика – це про те, що кожен свідомий громадянин держави повинен робити максимум для врегулювання мовних відносин в державі, зміну чи збереження мовної ситуації в державі у всіх сферах діяльності.

Першочерговим завданням мовної політики в Україні є зміцнення та розвиток української мови як ключового елементу національної ідентичності. Це мова, яка становить загальнонаціональний символ, не лише є історичним наслідком тривалого проживання українського народу на території країни, але й складає абсолютну більшість мовного спілкування в Україні та отримала офіційний статус як державна мова.

У різних випадках ми розмовляємо різними типами мовлення. Як ось до прикладу, на роботі - це формальні розмови, витримані та серйозні по роботі,

або ж в університеті: спілкування з викладачами, з адміністрацією і так далі. А щодо неформальних розмов, то це спілкування в колі друзів, родини, однокласників та одногрупників - це більш вільні та відкриті розмови. Кожна людина повинна усвідомлювати, що як ти говориш так і тебе розуміє і бачить співрозмовник. Тому потрібно зважувати усі за і проти, перш ніж сказати щось. А як щодо якою мовою розмовляти?

На жаль, до деякої частини населення нашої держави не прийшло усвідомлення важливості мови. Та, я вважаю, що це та необхідність, без якої важко уявити державу, людей.

По-перше, кожен громадянин держави повинен дотримуватися усіх законів, а закон про мову є один із основних, що кожен зобов'язаний розмовляти державною.

А, по-друге, мова – це наша ідентичність, унікальність, з якою ми народжуємось. Скільки відомих діячів, простих людей загинули за мову, а деякі люди і цього не сприймають як важливий натяк, що мова на часі.

Та найстрашніше, що люди не просто нехтують своєю державною мовою, а ще й розмовляють мовою ворога. І скільки не велося б розмов про те, що вони не усвідомлюють наскільки це неправильно, та люди просто пропускають їх повз вуха.

Кожен для себе повинен усвідомити, що мова – важливо і потрібно розмовляти тільки державною. Щодо влади, то вона, в свою чергу, повинна створювати сприятливі умови для розвитку та популяризації української мови. Але незважаючи ні на що, все починається тільки з самої людини. Тільки тоді, коли вона почне вчитися, розвивати мовні навички, намагатиметься говорити нею - зміниться світобачення, це буде вагомим кроком, який наблизить нас до перемоги.

РОКІЩУК Людмила,
студентка групи Ua1-B21

Науковий керівник:
к. філол. н., с. викл. ШЕВЧУК З.С.

СУТНІСТЬ ЛЮСЬКОЇ СВОБОДИ

Свобода – це, в першу чергу, внутрішній стрижень духу, який визначає, наскільки людина може послуговуватися лише власною думкою, не підпорядковуючись чужій. Свобода особистості, в свою чергу, вирішує питання як про свободу волі, так і про поєднання інших аспектів особистості, таких як цінність, раціональність та вольова складова.

Протягом довгого часу у філософії панувала думка усвідомленої необхідності під виглядом свободи. І взагалі свобода розглядається здебільшого як проблемна тема, тому що неабияк пов'язана з відповідальністю. Поль Анрі Гольбах, Бенедикт Спіноза, Карл Маркс та Людвіг Андреас Феербах мали такі філософські концепції, до яких йдуть ці джерела ідей. Загалом свобода людини вписувалась в систему визначення як соціального, так і природного визначення,

де вона мала змогу лише діяти у її межах. Тому що для того, щоб не підкорюватися обставинам і діяти лише власним розумом, свобода повинна відповідати внутрішній сутності людини.

Розглянемо концептуальні теорії з філософії про свободу особи. Вивченням та обґрунтуванням свободи особи займався Іммануїл Кант, його концепція й досі має надзвичайно велике гуманістичне значення. Він став одним з перших, хто довів думку про те, що різниця між причинністю духовного світу особи і причинністю зовнішнього світу, природно-матеріального є принциповою. За філософією Іммануїла Канта ми можемо стверджувати, що людина не є лише чуттєво-природною істотою, а, насамперед, раціональною, з морально-ціннісними уявленнями. І саме цим рисам належить самостійність від вирішальних причин світу зовнішньої необхідності. І саме ця самостійність та незалежність являє собою свободу людини.

Іммануїл Кант вважав, що не можна ототожнювати поняття необхідності та свободи, лише розмежовувати їх, через розрізнення суті цих двох рівнів буття. Він відносив зовнішню необхідність виключно до світу явищ, а свободу людини - до речей самих по собі, чим довів два види причинності: вільну та зовнішню.

Насправді ми дійсно можемо стверджувати, що свобода людини є безпосередньо внутрішньою її складовою з усіма філософськими характеристиками, що їй притаманні. Свобода поєднує в собі різні поняття належного, що пов'язує безпосередньо причинність рівневої різноманітності. За Кантом, діяльність свободи людини свого роду і є моральністю людини. Адже саме у моральності він вбачає підвищення рівня особистості, її цінності. Важливо розуміти, що філософ не спонукає людей до моральності, не зазначає, як канонічно правильно, а лише зауважує, що будь-яка діяльність людини повинна підпорядковуватися лише її власним розуму та волі.

Один із найвідоміших особистостей екзистенціального напрямку в філософії Жан Поль Сартр створив оригінальну концепцію свободи волі. Він вважав, що суть людини є проектом, певним задумом. Що людина є такою, якою сама себе визначає, якою намагається бути. Що лише вона буде своє майбутнє та долю. Він стверджував, що оточуючі людину речі є нічим іншим, як другорядним зовнішнім фактором, що ніяк не вирішує її майбутнє, в зв'язку з тим, що її дії не визначаються суспільними відносинами чи інститутами, а лише її ставленням до цих речей. Безсумнівно, людина є вільною істотою, так думав Жан Поль Сартр. І все залежить лише від того, ким вона сама себе бачить та хоче бути. І немає будь-якої умови, яка могла б змінювати її думки та уявлення щодо цього.

Чи дійсно варто послуговуватися лише власними уявленнями та розумом? Адже дійсно бувають випадки, коли думка іншої людини є більш раціональною, або в неї більший життєвий досвід, що дозволяє створювати кращі причинно-наслідкові зв'язки будь-якої ситуації. У такому разі варто класти свою думку та цієї людини на чашу терезів та оцінювати вагу важливості проблеми, варіанти її вирішення та усі можливі наслідки.

Якщо вдаватися до вчення стоїцизму, ми також можемо почерпнути для себе важливість незалежності від суспільної думки, але він вчить, що ми не можемо нічого контролювати і ні на що покладатися поза своїм розумним вибором (це здатність використовувати власний розум, щоб вибирати, як сприймати зовнішні події, реагувати на них і в них орієнтуватися). Що протирічить думці Жага Поля Сартра про те, що людина є єдиною рушійною силою власного життя.

Отже, що свобода волі є ключовим аспектом філософських роздумів. Через призму аналізу відомих філософів, таких як Сартр, Кант та ін., можна визначити, що свобода волі тісно пов'язана із відповідальністю та самореалізацією. На шляху розуміння цього поняття важливо розглядати його в контексті соціальних, культурних та етичних уявлень.

САГАЙДАК Христина,
студентка групи Ua1-B21

Науковий керівник:
к. філол. н., с. викл. ШЕВЧУК З.С.

ІДЕАЛ ЛЮДЯНОСТІ ТА ЦІННОСТІ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

Останнім часом нам усе частіше доводиться стикатися з глобальними проблемами в житті окремої людини, що впливають на перебіг розвитку людства. Добро і зло, прекрасне і потворне, справедливе і несправедливе, належне та примусове. Усі ці, на перший погляд, протилежні явища мають спільну властивість – значущість для людини, щось бажане або небажане, згубне. Їх можна окреслити одним поняттям – «цінності».

Протягом життя будь-яка людина дотримується певних ідеалів, має свої цінності. Посідаючи домінуюче місце в людському існуванні, ідеали та цінності повністю характеризують спосіб життя. Ураховуючи, що існують особистісні та характерні цінності для суспільства в цілому, можна сказати, що суспільство змінюється, відповідно змінюються і цінності, що, в свою чергу, призводить до зміни ідеалів.

Ще давньогрецькі філософи відзначали, що абсолютно досконала людина дотримується моральних норм, не дозволяє собі робити погані вчинки і прагне до краси. У середні віки на перший план виходять ідеали лагідності, аскетизму, послуху в тісній взаємодії з ідеалами лицарської доблесті і благородства. У наступні періоди ідеали також розвиваються і змінюються. В епоху Просвітництва домінуючу роль посідає розумна людина, здатна змінити світ за допомогою розуму. У Новий час з-поміж ідеалів – трудова дисципліна, професіоналізм і праця в цілому. А що ідеал для людини сьогодні?

На мій погляд, ці питання дуже актуальні, тому що сучасне суспільство відрізняється втратою своїх моральних орієнтирів, воно «хворе» на аморальність, малодушність, черствість і бездуховність. У суспільстві колорит відтінків цінностей та ідеалів варіюється різними рівнями: від святині до низовини і цинізму. Цінності поділяються на духовні та матеріальні. Те, що

цінне і святе для одного, досконалого не має значення для іншого. Говорячи про духовні цінності, можна сказати з абсолютною впевненістю, що в сучасному світі відбулася їхня повна втрата. Поняття «справедливість», «чесність», «позиція» не можуть конкурувати із поняттями «престиж», «комфорт» і «гроші». Зауважимо, що для сучасної людини на перший план виходять цінності матеріальні, духовні ж відходять на другий. Сучасне суспільство «хворе», воно пронизане корисливістю, жагою наживи та накопичення, відсутністю твердих моральних принципів та засад, що, у свою чергу, призвело до негативного розвитку цінностей людини та створення антиідеалів. Провідну роль відіграють егоїстичні та прагматичні мотиви: більшість молодих людей забули і рідко можуть зрозуміти, що таке жити для інших, як можна пожертвувати собою заради іншої людини. Катастрофічно зменшилася кількість людей, які високо оцінюють такі цінності, як: повага до старшого покоління, почуття обов'язку, любов до Батьківщини, щирість, чесність та милосердя.

Такий розвиток ситуації формувалася під впливом політичної та економічної ситуації. Варто зазначити, що сучасна людина, а точніше молодь – це люди, народжені наприкінці ХХ століття. Народжені наприкінці СРСР, ці люди були свідками того, як наша країна переживала перебудову і як старше покоління пристосовувалося до нових умов. Сучасна молодь – це перше покоління, яке вирросло на західних продуктах. Для цього покоління мультфільми «Дісней» були основною програмою на телебаченні, «Кіндерсюрприз» — найкращою солодощами, «Лего» — їхньою улюбленою іграшкою, а купалися з шампунем «Джонсон», який «не колить очі». Імпортовані товари не тільки цінували, їх обожнювали.

Ці факти не зіграли б великої ролі, якби не мали б такого сильного впливу на формування людини. Сучасна людина абсолютно прозахідна. Вона байдужа до політики, толерантна до релігій, незалежна в особистих стосунках і дуже ініціативна в економіці.

Сучасне покоління ввібрало все нове, що з'явилося в країні, тим самим відбувся різкий поділ на батьків і дітей. Більшість молодих людей володіють навичками роботи за комп'ютером, розмовляють англійською та чудово користуються Інтернетом. Цих фактів цілком достатньо, щоб конкурувати з минулим поколінням, наприклад, під час влаштування на роботу.

Варто відзначити, що сучасна людина дуже освічена. Сьогодні освіта є одним із головних ключів до успіху, але не до саморозвитку. Кар'єра та успіх на першому місці. Якщо батьки досягли багато, то діти намагаються це примножити, а якщо ні, то досягнуть всього самостійно. Головним ідеалом і принципом сучасної людини є економічна незалежність. Майже кожна людина починає себе готувати до майбутньої роботи мало не з дитячого садка, і вже практично ніхто не прагне бути космонавтом або міліціонером, а все більше банкіром чи бізнесменом. У сучасному світі, навіть дівчата обираючи між сім'єю та роботою, віддають перевагу другому варіанту, що ще раз підтверджує відданість західним цінностям та ідеалам.

Також варто згадати момент спілкування. Одна половина сучасного покоління провела дитинство у дворі під наглядом бабусі, інша половина – вдома за комп'ютерними іграми. У результаті в людини, здебільшого, величезна кількість знайомих, але дуже мало, а в деяких випадках і зовсім немає друзів.

Втратила своє значення кінестетична інформація, поступившись своїм місцем вербальній. Погано це чи добре, покаже лише час. На даний момент можна лише констатувати цей факт.

Загалом варто зазначити, що стосується здоров'я, то спостерігається подвійна тенденція: з одного боку, сучасна людина піклуватися про нього – фітнес, збалансоване харчування, дієти, з іншого – шкідливі звички, які викликані швидше модою та стильовими характеристиками, ніж бажанням. Таким чином, турбота про здоров'я перетворюється на модний напрям, статтю витрат і спосіб зайняти думки і час.

Отже, що сучасна людина – це людина з абсолютно західними ідеалами і принципами, для якої гроші і все, що пов'язано з матеріальними цінностями, є головною цінністю, а духовні ідеали втратили свої позиції. Це людина, у якій мислення індивідуалізму перемагає дух колективізму. Сучасна людина – це та, чий ідеали та цінності більше схожі на інстинкти, ніж на ідеї. Сьогодні все можна купити і продати, а ті цінності, які не належать до цього правила, втратили своє значення. І, як наслідок, сучасну людину ніщо і ніхто не об'єднує. Залишається тільки сподіватися, що ситуація з матеріальними і духовними цінностями та ідеалами зміниться на краще, а духовність і високі моральні принципи відіграватимуть головну роль для майбутніх поколінь.

СЕМЕНЮК Дарина,

студентка групи Ang1-B20

Науковий керівник:

к. політ. н., доцент ВІННІЧУК О. В.

ЕТАТИЗМ ЯК ПРИНЦИП ПОЛІТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ

«Держава – це маска багатьох облич. Вона може бути лагідною або жорстокою, сприяти свободі або обмежувати її»
- Джон Стюарт Мілл

Переконана, що важко не погодитися з тим, що держава та нація – це два ключові поняття в філософії політики. Держава – це організована політична структура, яка має владу та контроль над територією та населенням. Вона визначається територією, населенням, законами та суверенітетом. Нація, у свою чергу, це сукупність індивідів, які живуть на певній території та утворюють соціальну спільноту. Держава та нація пов'язані між собою, оскільки держава існує для забезпечення порядку, безпеки та захисту прав і свобод населення. А що ж буде, якщо в пріоритет поставити інтереси держави, а не нації? Існує

політична практика, де виконавча влада збирає у свої руки всі рівні та різновиди влади, і це – Етатизм.

Що таке етатизм? Етатистська теорія нації (від французького слова *etat* – держава), яка стала панувати в європейській етнополітичній думці в другій половині ХХ ст., розглядає націю як сукупність громадян певної держави, незалежно від їх етнічної, мовної та інших належностей. етатизм передбачає безумовне визнання держави як першооснови всіх суспільних процесів і універсального регулятора соціальних відносин. Простими словами етатизм – це політична доктрина, згідно з якою життя людини належить державі, вона може розпоряджатися ними будь-яким способом заради того, що вважає колективним благом. Також багато людей вважає, що Етатизм – це політична ідеологія та принцип управління, який визнає важливість ролі держави в суспільстві. Тобто, держава повинна бути активним гравцем в економіці, соціальних справах та інших сферах життя нації з метою забезпечення справедливості, рівності та соціального благополуччя. Тож, де істина?

Етатизм як ідеологічний принцип відзначається такими ідеями та цінностями:

- * Підтримка ролі держави у регулюванні економіки та соціальних процесів;
- * Забезпечення соціальної справедливості та соціального захисту громадян;
- * Відданість ідеям колективізму та загального благополуччя над індивідуалізмом;
- Вірність ідеям соціальної діяльності та державного регулювання;

Вважаю, що перевагами етатизму є: здатність забезпечувати соціальну справедливість, захищати вразливі категорії населення та регулювати економічні процеси для досягнення загального благополуччя. Однак недоліки – бюрократизація, нездатність держави відповідати на індивідуальні потреби та обмеження особистої свободи.

У чому цінність держави? Держава чи нація в пріоритеті? Слід погодитися з думкою Ю. П. Лободи, що цінність держави розкривається через її соціальну сутність як специфічну властивість, що полягає у здатності держави забезпечувати у процесі свого функціонування і розвитку задоволення основних потреб усього суспільства й окремих його членів. Двома іншими критеріями цінності держави варто вважати її легітимність і стійкість.

Думаю, що ефективність держави може значною мірою залежати від особливостей її втручання в буття суспільства. Водночас виникає певна проблема, пов'язана з визначенням меж і характеру такого втручання. Нація, на відміну від етносу, – продукт не тільки почуттів, кровноспоріднених зв'язків, але й інтелекту, культури і традицій. Ким би ми були без спільної історії, політичних ідей, сформованих соціальних норм, якщо б думали тільки про індивідуальний розвиток та потреби? Нація зникає, якщо громадяни перестають думати спільними категоріями, ігнорувати чинники своєї солідарності.

Альтернативи етатизму? Існує багато таких. Вони включають різні політичні ідеології та підходи до управління суспільством, які наголошують на меншому втручанні держави у господарські та соціальні справи, або на інших принципах та цінностях. До прикладу, лібералізм, який підкреслює важливість індивідуальних прав та свобод. Він аргументує, що держава повинна бути

обмеженою і не втручатися в економічну сферу, залишаючи більшу свободу індивідуальним громадянам і підприємствам. Чи ефективний лібералізм у XXI столітті, коли розквітає олігархат та соціальна нерівність? Думаю, ні.

Інший приклад альтернативи – анархізм. Відмовляється від ідеї держави взагалі та аргументує за відсутність централізованого уряду. Замість цього, анархісти вважають, що суспільство може самоорганізуватися та управляти собою на основі добровільної кооперації та спільних цінностей. Мені здається, що це спричинить ще більше проблем, аніж є в сьогодні.

Можливо, мінімалізм держави? Цей підхід передбачає, що держава повинна здійснювати лише обмежені функції, такі як забезпечення правопорядку, захист від зовнішніх загроз та забезпечення основних соціальних послуг, а решта справ суспільства регулюються саморегулюванням інститутами та ринками. Це не ефективно. Чому я так думаю? Тому що для створення такої системи повинні пройти десятиліття. А щодо лібертаризму, який прагне максимальної індивідуальної свободи і відмовляється від значного державного втручання в економіку та особисті справи, - моя думка негативна. Можливо, ця система буде працювати у поєднанні з іншими, але не самостійно.

Обираючи альтернативи етатизму, нація повинна враховувати свої потреби, цінності та інституційну систему. Кожен підхід має свої переваги та недоліки, і важливо збалансувати роль держави з правами та свободами громадян, щоб досягти оптимального управління та благополуччя для всіх.

Якщо розглядати етатизм в поєднанні з українською державою, на моє переконання, етатизм є необхідністю. У сьогоднішніх умовах українська нація для свого консолідованого розвитку вкрай потребує підтримки стабільної і прогнозованої держави, згуртування національно-патріотичних сил. Лише національна держава спроможна забезпечити етносу максимально комфортні умови існування. Нинішній етап самоутвердження нації буде успішним лише в тому разі, коли новій владі вдасться позбутися кланово-олігархічних методів управління, активізувати економіку, поліпшити інвестиційне середовище, лібералізувати діяльність українського малого і середнього бізнесу, що є основою збагачення країни. Тоді нація в рамках держави набуває універсального значення, легітимізує етнічну спільноту, відкриває можливість для цивілізованого поступу.

Найбільш досконалу філософську рефлексію етатизму, на мою думку, розробив Г. Гегель. Він стверджує, що держава втілює найвищу природну єдність людей, примирює їхні інтереси і знімає всі суперечності. Необхідна передумова виникнення держави – зародження «народного духу». Народ, який не спромігся створити власної держави, є позаісторичною людністю.

Феномен держави трактуємо як найбільш повне та адекватне осмислення свободи в державно правових формах нашого життя, що виступає як засіб панування, а не служіння громадянам. Потрібно розглядати державу крізь призму ідеї права. Бо саме правова держава має гарантувати свободу громадян і забезпечити функціонування влади лише в правовому аспекті. Іншими словами, етатистське вчення полягає в тому, що держава не підноситься над правом, а

регулюється ним. Етатизм сприяє утвердженню демократичних цінностей і побудові громадянського суспільства.

Підсумовуючи, можна зазначити: етатизм може бути корисним принципом політичного управління, але він повинен використовуватися з розумінням та збалансованістю. Важливо забезпечувати права та свободи громадян, уникати надмірного втручання держави та забезпечувати ефективну регуляцію. Етатизм може бути корисним у вирішенні соціальних проблем та забезпеченні соціальної справедливості, але лише в тих випадках, коли він допомагає досягти цих цілей без обмеження особистої свободи та індивідуальних прав. Розуміння цього принципу допомагає суспільству знаходити баланс між різними політичними ідеями та визначати оптимальні шляхи досягнення суспільних цілей.

СМОТРИКОВСЬКИЙ Леонід,
студент групи КН1-В22
Науковий керівник:
к. філос. н., доцент ПЛАХТІЙ М.П.

«Є ТІЛЬКИ ОДИН СПОСІБ УНИКНУТИ КРИТИКИ: НІЧОГО НЕ РОБІТЬ, НІЧОГО НЕ ГОВОРІТЬ І БУДЬТЕ НІКИМ»

Аристотель

Людину як істоту соціальну все життя супроводжує критика. З критикою можна зустрітися будь-де і будь-коли. Зазвичай під поняттям «критика» розуміють негативну оцінку якогось об'єкту чи дії. У більшості джерел присутнє схоже визначення. Наприклад, ось які визначення пропонує онлайн версія Академічного тлумачного словника української мови, виданого в період з 1970 по 1980 роки: «Критика – розгляд і оцінка когось, чогось із метою виявлення та усунення вад, хиб», «Критика – вказівка на вади, хиби», «Критика – негативне судження про щось». Також є джерела, у яких означення є ширшим. Наприклад, ось означення з веб-сайту «Termin.in.ua»: «Критика – це систематичний аналіз або оцінка об'єкта, ідеї чи дії з метою визначення його якості, значущості або відповідності певним стандартам чи критеріям». Тобто тут не вказується саме на негативне у тому, що оцінюється. Також можна навести приклад прикметника, утвореного зі слова «критика» – «критичний», одним з означень якого, згідно з вище згаданим Академічним тлумачним словником української мови, є: «Здатний виявляти та оцінювати позитивне й негативне в кому-, чому-небудь; вимогливий». З цього можна зробити висновок, що все ж таки є невелика відмінність у означеннях, тому для подальшого розвитку теми потрібно вибрати одне, яке найкраще характеризує слово «критика» для цієї теми. На мою думку, Аристотель мав на увазі якраз оцінку негативного, тому тут найліпше використати перше означення: «Критика – розгляд і оцінка когось, чогось із метою виявлення та усунення вад, хиб». Маючи теоретичне означення критики, можна відповісти чому

Аристотель сказав: «Є тільки один спосіб уникнути критики: нічого не робіть, нічого не говоріть і будьте ніким»?

Варто почати з особистості Аристотеля. Видатний учень Платона, засновник вчення про категорії та логіки, також він критикував свого вчителя: «Платон мені друг, але істина дорожче». Аристотель вважав хибними життєву позицію Платона та вчення про «ейдоси» (первинні ідеї). Тобто тут вже можна побачити приклад критики, яка стосується частини висловлення, а саме: «...нічого не робіть, нічого не говоріть...». Критика Платона за те, що він робив – просування ідеалізму, і за те, що говорив – проголошення вчення про «ейдоси».

Тепер можна перейти до обґрунтування правдивості твердження на основі повсякденного життя. На початку ми з'ясували, що увесь час нашого існування від народження до смерті нас критикують. Не важливо, чи є оцінка того, що ми робимо, потрібною чи ні. На кожен нашу дію, на кожне сказане слово знайдеться людина, яка захоче це якось розкритикувати. Тоді виникає логічне запитання: як уникнути критики? Можливо робити так, щоб всім усе подобалося? Почати говорити тільки те, що хочуть всі почути? Але тоді де буде особиста думка та індивідуальність у цьому всьому? Де буде особистість? Відповідь проста: її не буде. Людина без власних думок та можливості вибору дій перестане бути особистістю і стане «ніким». Стосовно вибору можна згадати, що свободу людини визначає можливість вибору. Тут на згадку приходять слова Жан-Поля Сартра: «Людина не може бути то вільною, то рабом, вона або завжди і повністю вільна, або її немає зовсім».

Здавалось би, все – кінець, про що далі говорити? Але я вважаю, що Аристотель хотів сказати не тільки про неможливість існування в суспільстві без критики, а й про розуміння важливості аргументованої критики та вміння її приймати. З його твердження можна вивести протилежне: «Якщо тебе критикують, значить твої дії мають значення, твої слова мають значення, ти – маєш значення». З цього також випливає, що якщо вас хтось критикує, то ця людина як мінімум ознайомена з вашою діяльністю і у цієї людини ваші дії викликають інтерес. Тобто критика присутня, якщо ви та ваші дії комусь цікаві. Про це якось сказав німецький письменник ХХ ст. Еріх Марія Ремарк: «Якщо ти робиш неправильно, а тобі ніхто не робить зауважень, це означає, що на тебе просто махнули рукою. Коли ти розумієш, що щось робиш погано, але ніхто тобі нічого не говорить, це поганий знак. Може бути, тобі не хочеться чути критику, але найчастіше нас критикують ті, хто нас любить, кому ми небайдужі». Це можна побачити на прикладі знаменитостей. Адже всі відомі й не дуже науковці, митці, спортсмени та й взагалі люди, які досягли успіху, в період своєї активної діяльності піддавалися критиці. Хтось з них не зважав на неї, а хтось використав її для вдосконалення своєї праці.

Тут також варто додати, що необґрунтована критика показує, що автор цієї оцінки робив її лише задля того, щоб знайти хоча б щось негативне у ваших діях, а отже те, що ви зробили є можливо не ідеальним, але принаймні зроблено добре. Дейл Карнегі, американський письменник, психолог та педагог, одного разу сказав про несправедливу критику наступне: «Пам'ятайте, що

несправедлива критика часто є замаскованим компліментом». Тобто варто завжди аналізувати критику у ваш бік, бо можливо вона є похвалою вашої праці або ж визнанням правильності ваших суджень.

Тому нам не слід робити все, щоб уникнути критики, а потрібно навчитися її приймати і зробити її помічником у нашому житті та мірилом важливості наших діянь, адже вона не тільки вказує на те, що потрібно зробити, щоб покращити нашу працю, а й не дає стати самовпевненим та зарозумілим.

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити декілька висновків. Слова Аристотеля про те, що під час уникання критики людина перестає бути собою, особистістю з її неповторними рисами, є правдивими. Також можна з цього вивести наступне: критика – це ознака зацікавленості вами та вашими діями. Якщо вас не критикують, ви – нікому не цікаві та непотрібні. Критику не потрібно уникати і нею не потрібно нехтувати, а потрібно навчитися використовувати її для самовдосконалення та вдосконалення того, що ми робимо. На мою думку, критика – це основа досконалості, адже вона змушує автора замислитися про неідеальність того, що він зробив. Будь він науковцем, митцем чи простою людиною, яка робить свою роботу, автор насамперед хоче бачити оцінку того, що він робить і зацікавленість у його роботі. Негативна оцінка показує те, що можна покращити, але чи удосконалювати – це справа автора. Тому нам не тільки потрібно приймати критику, а й уміти критикувати.

СУХА Ольга,

студент групи Ер1-В22

Науковий керівник:

к. філос. н., доцент ПЛАХТІЙ М.П.

«НЕОСМИСЛЕНЕ ЖИТТЯ НЕ ВАРТЕ ТОГО, ЩОБ ЙОГО ПРОЖИТИ»

Сократ

Протягом усієї історії людства відбувається постійний, безперервний процес самовдосконалення людини. Людина народжується, зростає, набуває життєвого досвіду у своїх неповторних для кожного обставин. Все своє життя ми формуємо власну особистість. Адже ми до чогось прагнемо, чогось бажаємо, у нас формується самосвідомість, з роками стаємо здатні реально оцінювати свої здібності. Усі будуть згідні з твердженням, що народжуючись, людина не може відразу бути досконалою, готовою до будь-яких випробувань – це приходить з роками, з досвідом, лише потрібно завжди вірити у свої власні сили, своє знання та інтелект.

Сенека писав, що найсильніший той, хто має владу над собою. Отже, потрібно навчити самого себе виявляти свої слабкі та сильні сторони, дати собі зрозуміти, що ви – людина, і ви готові до будь-яких звершень, до будь-яких найскладніших завдань. І саме та людина, яка чітко знає, чого вона хоче у житті досягти, що хоче зробити – матиме успіх. Оптиміст ніколи не поскаржиться на поганий, дощовий і прохолодний день, адже, він знає, що, якщо не завтра, то

післязавтра знову вигляне сонечко, знову весело заспівають пташки, знову будуть помітні щасливі та радісні обличчя людей. Це життя і його потрібно сприймати саме таким, яким воно є сьогодні. Отже, кожна мить, кожна прожита хвилинка – це вже минуле і воно, на жаль, більше ніколи не повертається.

То в чому ж сенс нашого життя? Це вічне філософське питання. Питання, на яке ніхто не може дати правильну відповідь. Адже одним – це багатство, розкіш, для інших – молитва, покаяння, а для багатьох – просто насолода, задоволення. Але в будь-якому випадку, кожен може «взяти долю у свої руки» і тоді своєю наполегливістю, своєю вірою можна досягти високих вершин, неймовірних успіхів. Тим самим, ви допоможете не тільки собі, як особистості, але й людям, які вас оточують, а, можливо, й усій країні. Правда ж приємно чути про знаменитих спортсменів, акторів, естрадних виконавців, тощо? Десь глибоко у думці кожен, хоча б один раз, заздрив і завжди задумувався над питанням: «Я теж хочу бути таким. Чому я так не можу?». А утім, не обов'язково бути знаменитим поетом чи філософом. Ви просто повинні бути людиною, бути особистістю. Для цього потрібно лише трішки ваших зусиль, вашого старання і вашої віри у себе. Не обов'язково, щоб вас знала вся країна, весь світ, достатньо, щоб вас любили і поважали дорогі для вас люди. На мою думку, людина майже ніколи не буває задоволена сама собою, саме це штовхає її до нових знань, до нових звершень та перемог. Життя потрібно прожити із задоволенням, радістю та певним сенсом, в кожного він індивідуальний. Адже, за висловом Сократа: «Неосмислене життя не варте того, щоб його прожити».

Уявімо собі, що ви вже не молоді. Одного сонячного дня ви сидите на лавочці й думками гортаєте минуле. Що ви зробили? Чого досягли? Яку користь принесли людям? Чи втілили всі свої плани та мрії у дійсність? І якщо не знаходите на це відповідей, то ви просто даремно прожили життя. Прожили життя, як назва книги англійського психолога Чессера «Життя для того, щоб його прожити». У цьому немає нічого страшного, але, погодьтесь, якщо ви були успішними, ваша праця приносила користь для вас, ми досягли всіх своїх поставлених цілей, то ви будете пишатися собою та згадувати це з усмішкою на обличчі.

Також хочу порекомендувати вам пораду з власного життя: не відкладайте всіх своїх цілей та мрій на потім, бо життя дуже непередбачуване та коротке. У мене недавно загинув батько на війні й тільки після його смерті я зрозуміла, скільки всього ми не встигли разом зробити, скільки всього вже втрачено з мого життя, частинку мого життя було вирвано. І саме в такий момент на деякий час сенс життя повністю втрачається. Але тато завжди мав цілі, інтереси та бажання, якими жив і завжди досягав, завжди розумів сенс свого життя.

Сенс життя повинен бути у кожного і чим більше у людині інтересів, тим різноманітніші цілі, а значить більше цікавіших ідей будуть втілюватися у життя, більше користі буде приносити. Можна пережити багато розчарувань, багато прикростей, але завжди потрібно стійко протистояти невдачам. Народна мудрість говорить: «Одні пройдуться по полю, щось роздумуючи, чи наспівуючи веселу пісеньку, а інші, проходячи тією ж стежиною, назбирають

повні жмені запашного зерна, вони спечуть рум'яний буханець хліба, пригостять ним всю сім'ю та своїх знайомих і буде в їхніх очах радість, і подяка від людей за смачний гостинець».

Отже, сенс життя виявляється у боротьбі, у любові, і піклуванні про інших, у щирості, у правді, у чесності та мирі. А якщо життя немає сенсу, то і сенсу жити його теж немає.

ШИНЬКАРУК Вікторія,
студентка FUkr1-B23 групи

Науковий керівник:
к. філол. н., ст. викл. ШЕВЧУК З.С.

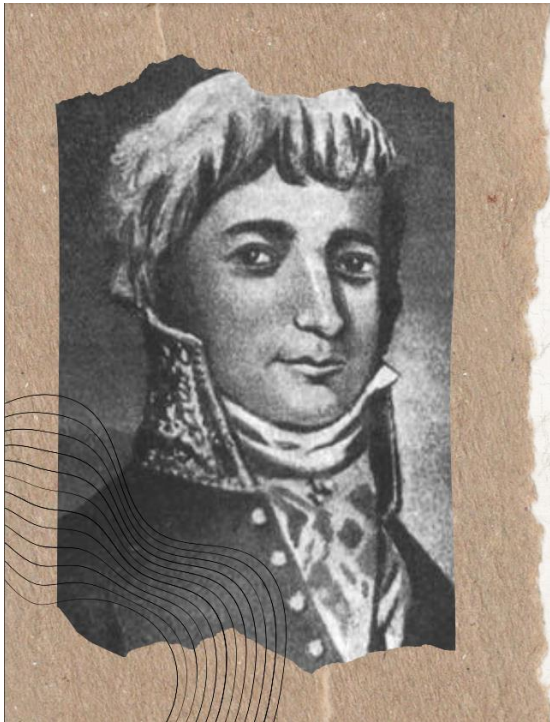
ЧОМУ УКРАЇНСЬКА МОВА НА ЧАСІ?

Сьогодні кожен свідомий українець розуміє, що українська мова є важливою, тому що саме вона формує нашу націю. Проте всі ми знаємо, що залишаються люди, які продовжують розмовляти російською шукаючи різні причини, такі як: «Усі мої прашури говорили російською, тоді чому я мушу робити інакше?», «Військові розмовляють російською, чому ви їм нічого не говорите?», «Яка різниця, якою мовою розмовляти, від цього нічого не зміниться?». Кожного дня я бачу схожі вислови слабкодушких людей, які не хочуть змінюватись. Щодо військових, вони такі ж люди, яких не звільняють від відповідальності, бо захищають нашу країну. Хочу навести цитату військовослужбовця Івана Круца: «Вночі ми зайшли на позиції і не було часу нам визначити що і де, тому що було безпосереднє зіткнення. Вийшла ситуація, що в 30 метрах від нас була група з 6 осіб, які розмовляли російською мовою. Я прийняв рішення відкрити вогонь і не помилився». Зі слів Івана ми можемо зрозуміти, що українська мова це ідентифікатор, саме так можна визначити людина ворог чи ні. Військові знаходяться в місці, де вивчення української мови належним чином майже неможливе, через відсутність зв'язку, проте вони продовжують це робити. Прикладом цього є Національний радіодиктант, на якому військові говорили, що українська мова важлива і її варто вивчати.

Якщо ми говоримо про людей, які розмовляли російською все життя з друзями та родичами, то моя особиста думка що вони повинні говорити українською на роботі та з незнайомими людьми, а що стосується свого оточення вирішувати їм. Також варто не забувати що українська мова зазначена як державна в 10 статті Конституції України, вона є обов'язковим засобом спілкування на всій території України.

Наразі в нашій країні війна, її ми спостерігали на своїх територіях протягом всієї історії України і кожного разу загарбники намагались придушити нашу мову та асимілювати її. Українська мова є кодом нашої нації, якщо знищують мову - нація гине. Зараз нам важливо не дозволити цього, саме тому кожен українець має розуміти важливість української мови.

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ОРЛАЙ ІВАН СЕМЕНОВИЧ

(1771 .27.02. - 11.03. 1829)

Підготувала: Булдакова Яна
студентка 3 курсу, групи IstP1-B21
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

ІВАН СЕМЕНОВИЧ ОРЛАЙ – ВЧЕНИЙ-ЕНЦИКЛОПЕДИСТ, МЕДИК, ПЕДАГОГ, ІСТОРИК, ЛІТЕРАТОР.

ОДЕРЖАВ ҐРУНТОВНУ ОСВІТУ, СПОЧАТКУ НАВЧАВСЯ У МУКАЧІВСЬКОМУ ТА УЖГОРОДСЬКОМУ УЧИЛИЩАХ, ЗГОДОМ – У ВЕЛИКО-КАРЛІВСЬКІЙ ГІМНАЗІЇ ВИЩИХ НАУК ТА ВАРАДИНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ. ВИЩУ ОСВІТУ ЗДОБУВ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ, НА ФІЛОСОФСЬКОМУ ТА БОГОСЛОВСЬКОМУ ФАКУЛЬТЕТАХ. НАВЧАВСЯ ТАКОЖ У ЙОЗЕФІНСЬКІЙ СЕМІНАРІЇ (1789 Р.), СТАВ ЧЛЕНОМ РИМСЬКО-КАТОЛИЦЬКОГО ОРДЕНУ ПІАРІВ, ЗАСНОВАНОГО 1597 Р.

ПІСЛЯ ОДЕРЖАННЯ ЗВАННЯ ПРОФЕСОРА (1790 Р.) ОРЛАЙ РОЗПОЧАВ ПЕДАГОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ У ВЕЛИКО-КАРЛІВСЬКІЙ ГІМНАЗІЇ, ВИКЛАДАВ ДАВНІ МОВИ, ГЕОГРАФІЮ, ІСТОРИЮ ТА АРИФМЕТИКУ У НИЖЧИХ КЛАСАХ.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Наукові праці й статті:
з медицини

«Про ревматичну епілепсію» (1787), «Про перенесення корости», «Про походження сифілісу», «Про випадок раку в людини», «Про астму» (усі — 1786—1801), «Історія про лікувальні властивості природи», «Російська польова фармакопея» (обидві — 1807);

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У статті «История о карпато-россах» (1804) він досліджує історію свого рідного краю (IX-XVIII ст.), характеризує основні етапи його розвитку.

Згодом з'являється стаття «Про південно-західну Русь», де висловлюється ідея єдинокровних зв'язків з братами по той бік гір, їх спільного походження

Учений-енциклопедист прагнув організувати у Ніжині краєзнавче товариство та розпочати археологічні розкопки. Свої думки з цього приводу він виклав у статті «Мнение об учреждении ученого общества при Гимназии высших наук кн. Безбородко в Нежине».

01

02

03

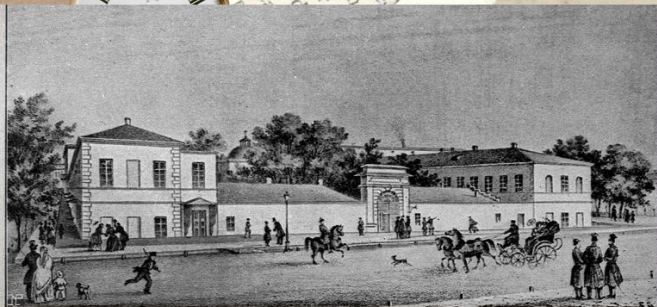
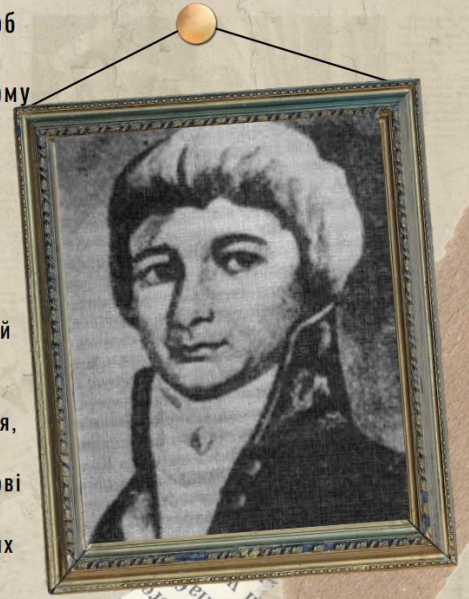
ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

- «Мнение о преобразовании училищ в России», «О необходимости обучаться преимущественно отечественному языку и нечто об обучении языкам иностранным» (обидві — 1825).
- «О необходимости обучаться преимущественно отечественному языку и нечто об обучении языкам иностранным» (1825)
- Безперечною заслугою І.С.Орлая є розроблення та прийняття Статуту Гімназії (1825 р.), де зазначалося, що Гімназія – це «публічний навчальний заклад, який займає перше місце після університетів...».

Нижинська гімназія вищих наук

Як педагог засуджував хаотичний стан освіти в Росії, обстоював думку запровадження загальної освіти для всіх верств населення, основою шкільної освіти вважав громадянське виховання на основі ідеї народності, висловлював цінні думки щодо розвитку вищих навчальних закладів.

У 1826 р. Іван Семенович Орлай обійняв посаду директора Рішельєвського ліцею (1826–1829). Це був закритий становий навчальний заклад для дітей аристократичної верхівки, заснований у 1817 р.

Велику увагу І. Орлай приділяв і змісту навчально-виховного процесу. Він прагнув, щоб навчальні програми склались на основі наступності. Окрім основних ліцейних дисциплін (філософії, логіки, права та ін.) Іван Семенович надавав великого значення вивченню мов, використовуючи для цього досвід Ніжинської гімназії.

ОДЕССА. РИШЕЛЬЕВСКИЙ ЛИЦЕЙ

В історії української школи Іван Семенович Орлай залишився насамперед як практик, організатор освіти. Величезна його заслуга полягає в налагодженні роботи двох провідних навчальних закладів України, що діють і сьогодні.

Завдяки діяльності Івана Семеновича Орлая в ліцеї було вдосконалено навчальні програми, розроблено новий проект статуту, в якому висунуті прогресивні вимоги щодо освіти й виховання. Було засноване педагогічне відділення, при якому створено кафедру педагогіки, закладено базу для відкриття нових факультетів.

В закарпатській історіографії І. Орлай залишив помітний слід, його „Історія о Карпато-Россах...” піднесла історичну науку на новий рівень. У рецензованому виданні вміщено історичні праці І. Орлая, зокрема: „Історія о Карпато-Россах...” (1804 р.), „О Юго-Западной Русии” (1826 р.), „Письмо-статья Ивана Бережанини к Орлаю” (1826 р.) та ряд інших документів.

Д. Данилюк наголошує, що І. Орлай вперше у своїй статті досліджує історію Закарпаття IX-XVIII ст., він охарактеризував основні етапи розвитку нашого краю, підкреслив важливу роль князя Федора Корятовича для зміцнення економічного та культурного становища. І. Орлай виступає за об'єднання різних частин народу, бо лише в єдності можливий розквіт держави. Він вживає на відміну від тогочасних російських істориків термін Україна, а не Малоросія.

Сучасних вчених України та зарубіжжя не перестає цікавити непересічна постать І.С.Орлая – вченого-просвітителя із Закарпаття, провідника європейської освіти в Україні. Не зменшується потік наукових досліджень про життєвий шлях та педагогічну діяльність вченого-енциклопедиста.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НА ТЕМУ:

1

**УКРАЇНЬСЬКА ІСТОРИКІНЯ
АПАНОВИЧ ОЛЕНА
МИХАЙЛІВНА**

ВМІСТ

01 ЦІКАВІ ФАКТИ

02 БІОГРАФІЯ

03 САМОРЕАЛІЗАЦІЯ

04 ІСТОРИЧНА ТА АРХЕОЛОГІЧНА РОБОТА

05 НАУКОВО - КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ

06 ГРОМАДСЬКИЙ РЕЗОНАНС

ЦІКАВІ ФАКТИ

Олена Михайлівна Апанович – український історик, архівіст, письменниця. Член Спілки письменників України з 1991 року. До 16 років Олена не знала жодного українського слова. А в 1972-у її вигнали з роботи за «український буржуазний націоналізм».

У часи «полювання на відьом» вона лишилася «єдиним козаком у вітчизняній історичній науці».

the ground or stays
rse is vast, and you
o'beautiful. You
ing bigger.

Біографія

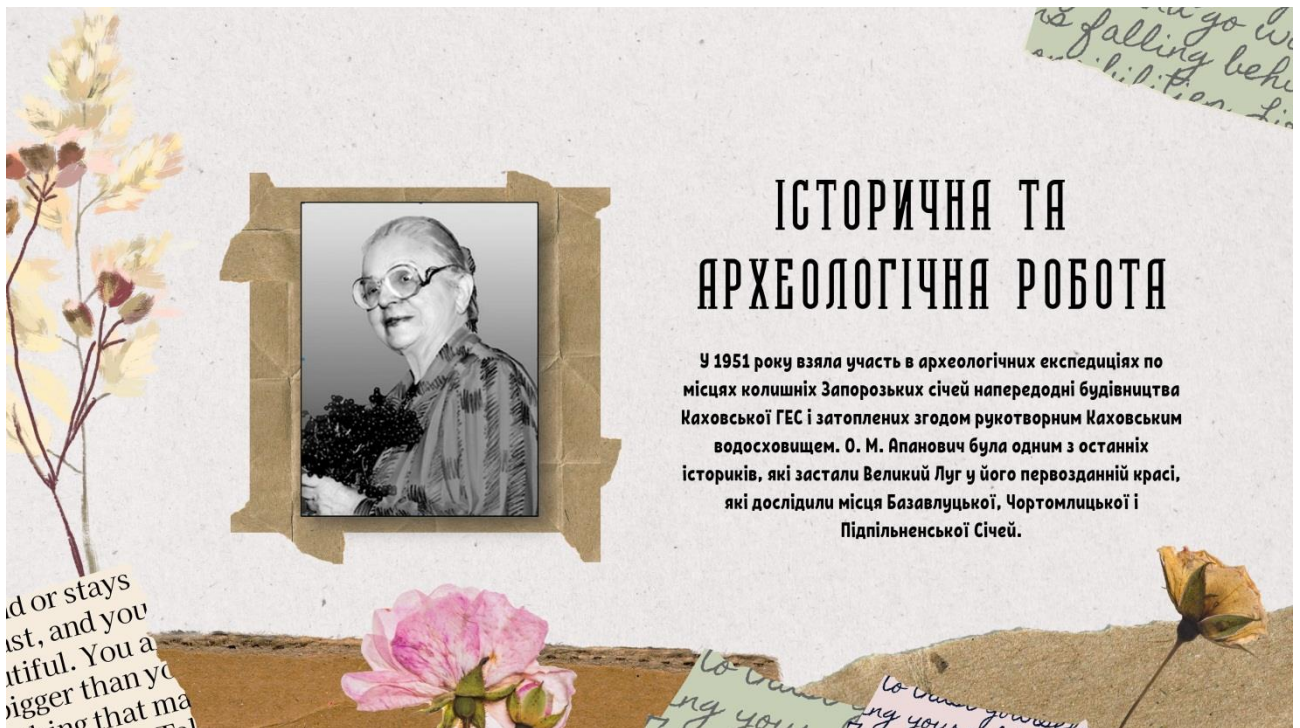
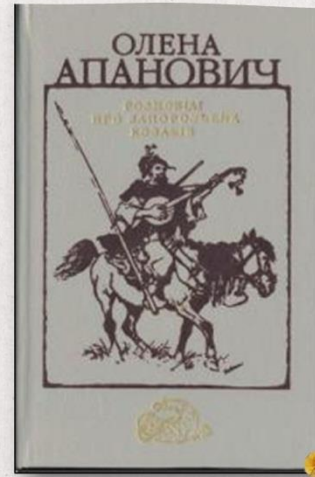
Народилася 9 вересня 1919 року в місті Мелекесі Симбірської губернії (нині місто Димитровград Ульяновської області, Росії). Її батько – Михайло Апанович – був залізничником, білорусом за походженням, мати (Камілла) – з польського шляхетського роду Бортновських. Через специфіку батькової роботи сім'я постійно змінювала місце проживання: Белгород, Суми, Харків, Харбін (у 1929-1933 роках батько працював головним ревизором Китайсько-Східної залізниці), знову Харків.

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ

У 1945-1948 роках – аспірантка ЦДІА УРСР. У січні 1950 року захистила кандидатську дисертацію на тему «Запорозьке військо, його устрій та бойові дії в складі російської армії під час російсько-турецької війни 1768–1774 років».

ІСТОРИЧНА ТА АРХЕОЛОГІЧНА РОБОТА

У 1951 року взяла участь в археологічних експедиціях по місцях колишніх Запорозьких січей напередодні будівництва Каховської ГЕС і затоплених згодом рукотворним Каховським водосховищем. О. М. Апанович була одним з останніх істориків, які застали Великий Луг у його первозданній красі, які дослідили місця Базавлуцької, Чортомлицької і Підпільненської Січей.

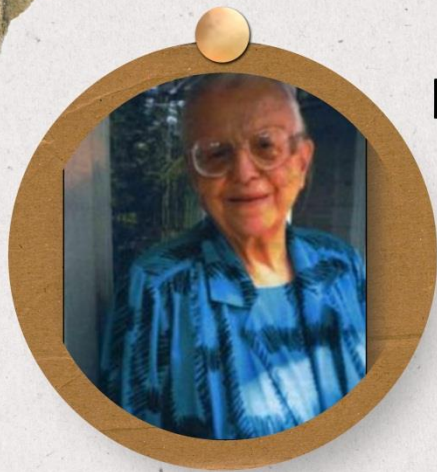
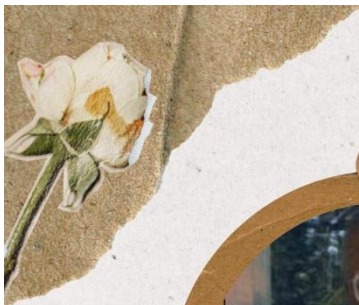
НАУКОВО - КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ

У 1987-1991 роках - заступник вченого секретаря Комісії АН УРСР з розробки наукової спадщини Вернадського. У 1988 році була нагороджена срібною медаллю ВДНГ за підготовку ювілейних експозицій виставок Володимира Вернадського в Москві та Києві.

*to yourself
is right for y
t go and go w
is falling behi
and... P.O. Box. Lin*

*to yourself
self when
on you*

ГРОМАДСЬКИЙ РЕЗОНАНС

Олена Апанович висунула нову концепцію історії українського козацтва якраз у період національного відродження, яке почалось у другій половині 1980-х років і мало своїм наслідком відновлення незалежної Української держави у 1991

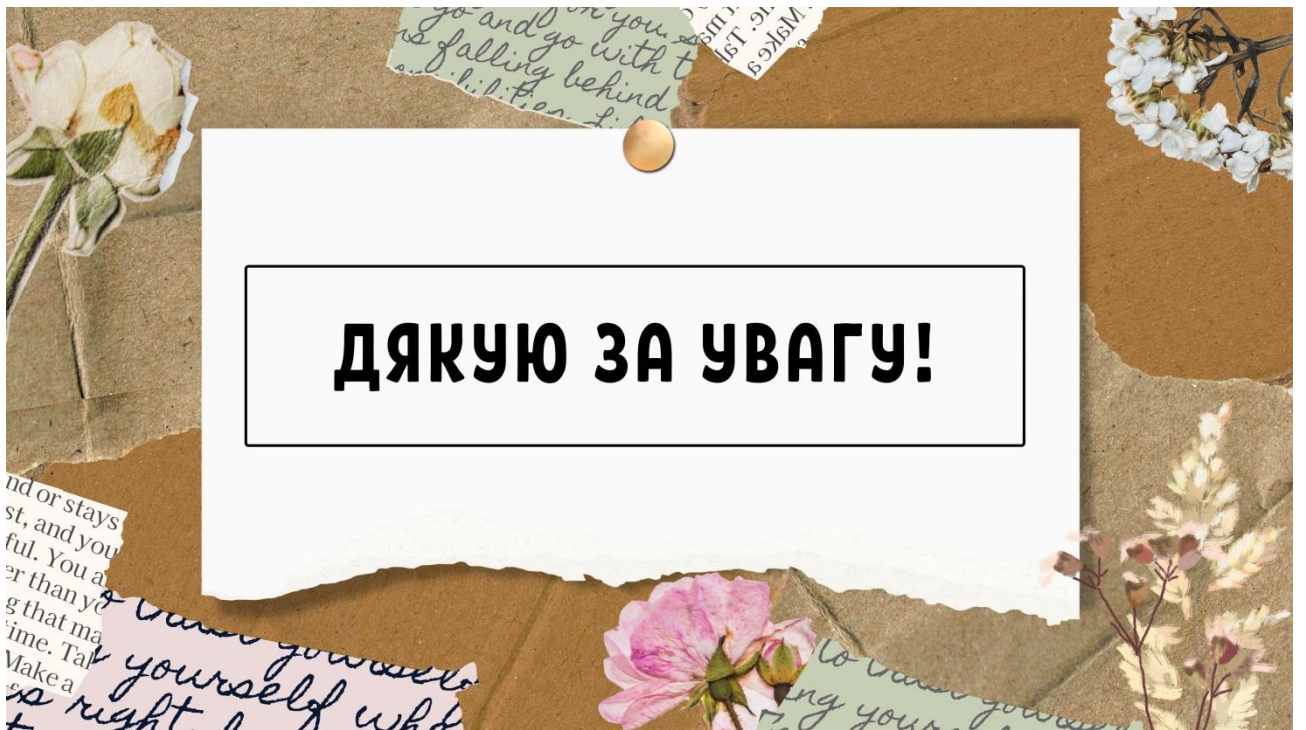
р.

*to
ng y
is right
t go an
is fall
id's
il'in*

Померла 21 лютого 2000 року, була відспівана священниками УПЦ Київського Патріархату у Благовіщенському храмі Національного університету «Киево-Могилянська академія» і похована на Байковому цвинтарі в Києві (ділянка 49а).

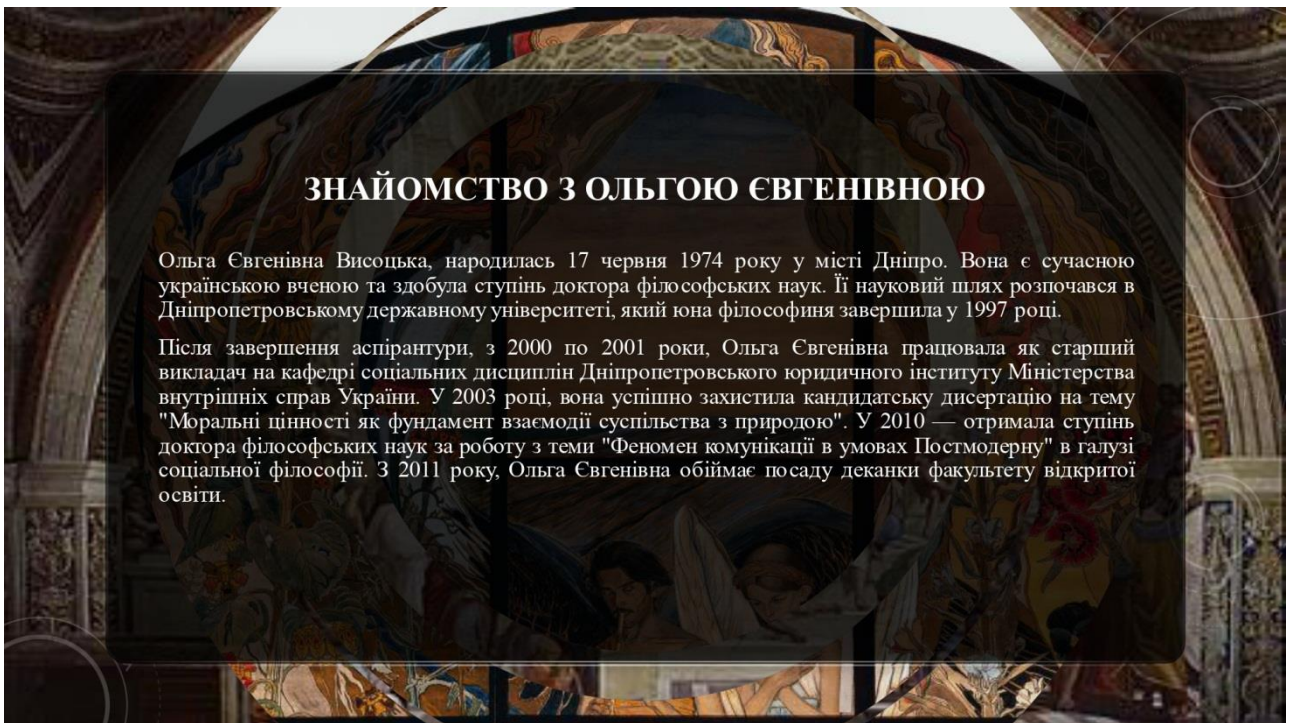

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ВИСОЦЬКА ОЛЬГА ЄВГЕНІВНА — СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІНЯ

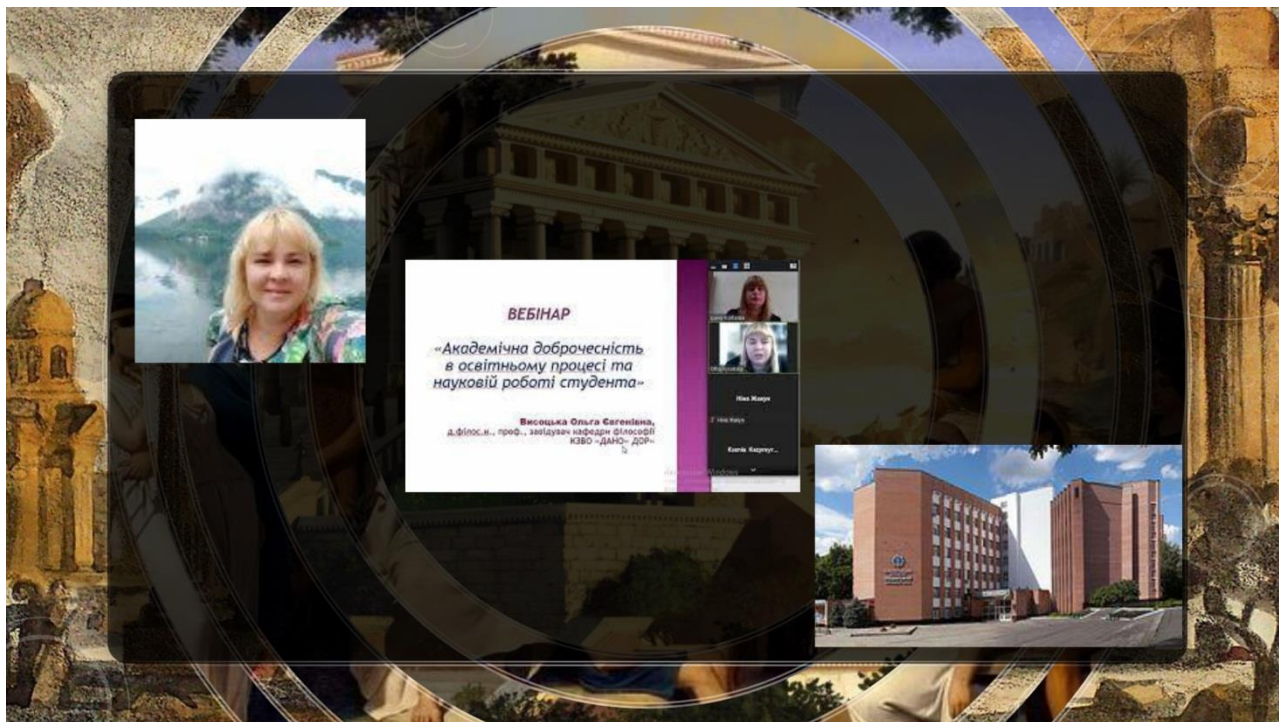
ПІДГОТУВАВ: СТУДЕНТ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА
ОПІЄНКА, ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ, ГРУПИ ІСТР₁-В₂₁, ОЛІЙНИК ІВАН СЕРГІЙОВИЧ.

ЗНАЙОМСТВО З ОЛЬГОЮ ЄВГЕНІВНОЮ

Ольга Євгенівна Висоцька, народилась 17 червня 1974 року у місті Дніпро. Вона є сучасною українською вченою та здобула ступінь доктора філософських наук. Її науковий шлях розпочався в Дніпропетровському державному університеті, який вона філософія завершила у 1997 році.

Після завершення аспірантури, з 2000 по 2001 роки, Ольга Євгенівна працювала як старший викладач на кафедрі соціальних дисциплін Дніпропетровського юридичного інституту Міністерства внутрішніх справ України. У 2003 році, вона успішно захистила кандидатську дисертацію на тему "Моральні цінності як фундамент взаємодії суспільства з природою". У 2010 — отримала ступінь доктора філософських наук за роботу з теми "Феномен комунікації в умовах Постмодерну" в галузі соціальної філософії. З 2011 року, Ольга Євгенівна обіймає посаду деканки факультету відкритої освіти.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДОСЯГНЕННЯ

Ольга Євгенівна спеціалізується на навчанні та дослідженнях у галузі філософії, релігієзнавства, логіки та етики. Крім цього, вона розробляє власні курси з філософії освіти, теорії комунікації, морально-ціннісної проблематики, аспектів соціокультурної трансформації сучасної освіти, проблем сталого соціального розвитку та випереджаючої освіти.

Філософія є авторкою понад 180 наукових та навчально-методичних публікацій, включаючи наукові монографії та посібники. Її дослідження стосуються тем, таких як комунікація як фундаментальний аспект соціальних змін, етика взаємодії суспільства з природою та основи екологічної культури, а також освіти для сталого розвитку. Крім цього, Ольга Євгенівна працювала над навчальними посібниками з питань державного управління, будівництва здоров'я та випереджаючої освіти для сталого розвитку.

Основні наукові інтереси вченої включають теорію комунікації, медіафілософію, а також дослідження проблем суспільного розвитку та впливу комунікативних процесів на соціальне життя людини. Також, вона цікавиться формуванням моральної та екологічної культури особистості в умовах соціальних трансформацій у XXI столітті.

НАУКОВІ ПРАЦІ ВИСОЦЬКОЇ ОЛЬГИ ЄВГЕНІВНИ

О.Є.ВИСОЦЬКА

ЕТИКА ВЗАЄМОДІЇ
СУСПІЛЬСТВА З ПРИРОДОЮ:
МОРАЛЬНО-ЦІННІСНІ ОСНОВИ
ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Львівський державний інститут
всеступенного педагогічного освіти

О.Є.ВИСОЦЬКА

ВИПЕРЕДЖАЮЧА
ОСВІТА
ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:
методологія, методика, технології

Львівська
«Академія ПІ»
2012

ВИСНОВКИ

Ольга Євгенівна Висоцька — це сучасна українська філософія з вражаючою науковою кар'єрою та великим внеском у галузі філософії та комунікації. За довгий науковий шлях, який включає кандидатську та докторську ступені, вона розвивала власні інтереси в теорії комунікації, медіафілософії, етиці та екологічній культурі. Ольга Євгенівна відома своєю авторською роботою та надбанням понад 180 наукових та навчально-методичних публікацій, які освічують та вдосконалюють сучасну думку. Вчена проливає світло на глибокі аспекти соціального розвитку та взаємодії суспільства з природою, а також розвиває комунікаційні процеси, що змінюють соціальне життя. Її наукова діяльність охоплює центральні питання сучасного світу, роблячи Ольгу Євгенівну видатною постаттю в галузі філософії та соціальних наук.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Філософ-і-Я

**НАУКОВІ РОЗВІДКИ СТУДЕНТІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Випуск 8

Комп'ютерно-інформаційна лабораторія історичного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,
32301, м. Кам'янець-Подільський, вул. Татарська, 14